

Siste Sjanse

- Stiftelse for bevaring av biologisk mangfold

Ekstrakt

Siste Sjanse har på oppdrag fra Oslo og Bærum kommuner utført kartlegging av biologisk mangfold langs Lysakerelva fra Bogstadvann til utløpet i sjøen. Rapporten er ment å gi et naturfaglig kunnskapsgrunnlag for forvaltning av området, bl.a. regulering av området etter plan- og bygningsloven og gjennomføring av skjøtselstiltak.

Notatet fokuserer på verdifulle naturtyper og forekomst av rødlistede arter. Trusler og forvaltning diskuteres.

Det er totalt kartlagt 31 lokaliteter fordelt på 9 ulike naturtyper. 5 av disse er vurdert som svært viktige (A verdi), 21 som viktige (B verdi) og 5 som lokalt viktige (C verdi). De siste 10 år er det dokumentert 19 ulike rødlistearter i området. Lokalitetene er registrert og verdisatt i henhold til DN sitt system for naturtypekartlegging.

Nøkkelord

Biologisk mangfold
Naturtype
Rødlistearter
Bekkekløft
Reguleringsplan
Oslo
Bærum
Akershus

Siste Sjanse – rapport 2006 - 9

Tittel

Naturverdier langs Lysakerelva i Oslo- og Bærum kommuner

Forfatter

Terje Blindheim og Hilde Friis

Dato

28. november 2006

Antall sider

62

Økonomisk støtte

Oppdraget er finansiert av Oslo og Bærum kommuner.

Siste Sjanse Oslo-kontor: Gaustadalløen 21, 0349 OSLO
Telefon 22 71 60 95. E-post: terje@biofokus.no

Nettadresse: www.biofokus.no

Forord

Stiftelsen Siste Sjanse fikk sommeren 2004 i oppdrag av Oslo kommune v/Friluftsetaten og Bærum kommune v/ miljøvernansvarlig i natur- og idrettsforvaltningen å kartlegge naturverdier langs Lysakervassdraget fra Bogstadvann til utløpet. Arbeidet baserer seg i all hovedsak på nye feltkartlegging i 2004-2006, men all tilgjengelig litteratur er også gjennomgått og integrert i rapporten. Terje Blindheim har vært prosjektleder og har gjennomført en stor del av feltarbeidet. Hilde Friis har gjennomført feltkartlegging fra Grinidammen og ned til utløpet på Bærumsiden. Alle foto i rapporten er tatt av de to forfatterne.

Flere personer har bidratt med data til rapporten. Kjell Magne Olsen har kartlagt ferskvannstilknyttet invertebratfauna på enkelte punkter langs elva. Kristian Hassel har kartlagt moser langs elva ved flere anledninger fra 2000 og frem til 2006. Per Marstad har bidratt med kartlegging av sopp mellom Bærumsveien og Lysejordet. Øystein Røsok har kvalitetssikret rapporten internt. Vi ønsker også å takke Egil Bendiksen for å ha bestemt deler av soppmaterialet.

Vi ønsker å takke Bård Bredesen og Frode Bye i Friluftsetaten og Ingun Juul-Hansen i natur og idrettsforvaltningen, Bærum kommune for konstruktivt arbeid underveis, og for gjennomlesninger av rapport i slutfasen av prosjektet.

Rapporten inneholder en del hyperlinker. Dvs. at alle ord som er blå og understreket er aktive lenker som kobler opp mot en nettside. Dersom lenken ikke fungerer kan informasjonen finnes ved å gå til nettstedets hovedside.

Forfatterne

Oslo, 28. november 2006

Sammendrag

Stiftelsen Siste Sjanse har i løpet av 1999, 2003 og 2004-2006 kartlagt naturtyper langs Lysakerelva fra Bogstadvann og til elvas utløp i sjøen. I 2006 har innsamlede data og data fra tidligere kartlegginger blitt sammenstilt. Resultatene viser at det undersøkte området innehar store naturkvaliteter med tanke på variasjon i naturtyper og dokumentert artsmangfold. Området er unikt i regional sammenheng ved at det er et av få områder som knytter fjorden og marka sammen med en sammenhengende grønt-korridor som hele veien har store biologiske kvaliteter. Det undersøkte området utgjør sammen med arealene videre nordover langs Sørkedalselva opp til Sloradammen et sammenhengende belte med viktige naturtyper og tilhørende artsmangfold på over 17 km. Områdets størrelse samt funksjonen det har som korridor, gjør det til et viktig viltområde i regional sammenheng.

Totalt 31 naturtypelokaliteter er avgrenset og definert i henhold til DN sin standard (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). 5 lokaliteter er vurdert som svært viktige, 21 som viktige og 5 som lokalt viktige. Mange av de avgrensede naturtypelokalitetene innehar egenskaper også fra andre naturtyper enn den som den er navnsatt etter. De mange lokalitetene fra Grinidammen og ned til Jarfossen utgjør også til sammen en funksjonell bekkekløft. Det totale antallet naturtyper og undertyper under disse er derfor nærmere 20.

Det er totalt registrert 27 rødlistede arter fra organismegruppene karplanter (2 arter), moser (8 arter), sopp (13 arter), insekter (3 arter) og en rødlistet fugl. 19 rødlistearter er funnet siste 10 år. Det forventes at det reelle tallet med sjeldne og trua arter som finnes i og langs elva er langt høyere enn det som er påvist til nå.

Rapporten dokumenterer de enkelte naturtypenes verdier og diskuterer deres verdi og eventuelle behov for skjøtselstiltak. Trusler og tiltak for å redusere disse blir diskutert.

Arbeidet er i hovedsak blitt utført av Terje Blindheim og Hilde Friis, men en rekke andre har bidratt, se kap. 1.1.

Konklusjon: Lysakerelva fra Bogstadvann til fjorden vurderes totalt sett som et nasjonalt viktig område for bevaring av biologisk mangfold.

Lysakerelva i flomstor utgave.

Innhold

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
1. OPPDRAG OG NATURGRUNNLAG.....	5
1.1. OPPDRAG, PLANOMRÅDE, FELTARBEID OG TILGJENGELIG INFORMASJON.....	5
1.2. NATURGRUNNLAG OG VEGETASJON.....	5
1.3. LANDSKAP I FORANDRING	7
2 METODE.....	9
2.1 VERDISETTING	9
2.2 BEHANDLING AV LOKALITETSDATA	10
3. RESULTATER	12
3.1. OPPSUMMERING AV VIKTIGE NATURTYPER	12
RESULTATKART	15
3.2. VILT	16
3.3 TRUEDE VEGETASJONSTYPER	17
3.4 ARTSMANGFOLD	18
3.5. BESKRIVELSE AV NATURTYPER	22
LOKALITET 2203, OSDAMMEN Ø (OSLO).....	22
LOKALITET 2202, OSDAMMEN SØ (OSLO).....	23
LOKALITET 478 OSDAMMEN S (BÆRUM).....	24
LOKALITET 2201, HAMMERBRUA N (OSLO)	25
LOKALITET 867, FOSSUM Ø (OSLO).....	26
LOKALITET 2204, FOSSUM SØ (OSLO).....	27
LOKALITET 431, FOSSUM (BÆRUM).....	28
LOKALITET 648, OSDAMMEN – GRINIDAMMEN (OSLO OG BÆRUM)	29
LOKALITET 435, GRINIDAMMEN (OSLO OG BÆRUM).....	30
LOKALITET 869, GRINIDAMMEN – JAR BRU (OSLO OG BÆRUM)	31
LOKALITET 430, GRINI MØLLE (BÆRUM)	32
LOKALITET 442, RØA MØLLE V (BÆRUM)	33
LOKALITET 436, HOLTET SAG V (BÆRUM)	34
LOKALITET 2211, HOLTET SAG (OSLO).....	35
LOKALITET 2209, RØA MØLLE (OSLO).....	36
LOKALITET 2210, RØA MØLLE S I (OSLO).....	37
LOKALITET 2208, RØA MØLLE S II, (OSLO).....	38
LOKALITET 2207, LYSEJORDET N (OSLO).....	39
LOKALITET 2205, LYSEJORDET SØ (OSLO).....	40
LOKALITET 2213, LYSEJORDET S (OSLO)	41
LOKALITET 459, ULLERN MØLLE V (BÆRUM)	42
LOKALITET 441, ULLERN MØLLE (BÆRUM).....	43
LOKALITET 451, ULLERN MØLLE SV (BÆRUM)	44
LOKALITET 453 WILSES VEI N (BÆRUM).....	45
LOKALITET 455, JAR BRU N (BÆRUM).....	46
LOKALITET 460, JARFOSSEN V (BÆRUM)	47
LOKALITET 457, JAR BRU S (BÆRUM).....	48
LOKALITET 2212, JAR BRU – FÅBROFOSSEN (OSLO OG BÆRUM)	49
LOKALITET 2206, JARFOSSEN (OSLO).....	50
LOKALITET 1225, VESTVEIEN 12 (OSLO).....	51
LOKALITET 638 FÅBROFALLET - UTLØP (OSLO OG BÆRUM).....	52
4. DISKUSJON.....	53
4.1 TRUSLER/PÅVIRKNING	53
4.2 LYSAKERVASSDRAGETS BETYDNING FOR ET TRUET ARTSMANGFOLD	57
4.3 VERDIVURDERING OG AVGRENSNING AV HELE OMRÅDET	59
5. LITTERATUR.....	61
VEDLEGG 1 – MOSER.....	62

1. Oppdrag og naturgrunnlag

1.1. Oppdrag, planområde, feltarbeid og tilgjengelig informasjon

Arbeidet er utført på oppdrag fra Oslo kommune, Friluftsetaten og Bærum kommune, Natur- og idrettsforvaltningen. Bård Bredesen (Oslo kommune) og Ingunn Juul Hanssen (Bærum kommune) har vært våre kontaktpersoner for oppdragsgiverne, og har bidratt aktivt i rapporteringsfasen med gjennomlesning av rapport og verdifulle kommentarer. Undersøkellesområdet omfatter hele grøntbeltet langs Lysakerelva fra utløpet av Bogstadvann og til utløpet i fjorden, og utgjør et ca. 1 km bredt og 8 km langt område. Alle grøntarealer som har sammenheng med dette beltet er undersøkt (svart strek på kart) og vurdert etter gjeldende metode (se kap. 2). Feltarbeidet for å avgrense naturtyper er hovedsakelig blitt utført i 2004 ved en rekke besøk fra juni – oktober, men en god del feltarbeid er gjort i forbindelse med tidligere naturtypekartlegging i begge kommuner. Det er også brukt noe tid i 2005 og 2006 for å se etter marklevende sopp. En del private turer, samt foreningvirksomhet i botaniske forening har gitt verdifull informasjon om planområdet. Terje Blindheim og Hilde Friis har utført det meste av feltarbeidet i 2004. Per Marstad var med på en tur i oktober 2005 for å undersøke soppfloraen og Geir Gaarder (Miljøfaglig utredning) har bidratt med soppkartlegging i de sørlige delene på Oslosiden i 2004. I forbindelse med en Siste Sjanse tur i slutten av mai 2000 og en privat tur i juni samme år har bryolog Kristian Hassel inventert mosefloraen i områdene mellom Jar bru og Lysejordet på begge sider av elva. Tore Berg har skrevet en egen botanisk turguide som har vært til nytte i prosessen. Vegetasjonen i de nordre delene av Lysakervassdraget (ned til Røafossen) ble kartlagt i 1981 som del av et større kartleggingsprosjekt i Oslo kommune (Kummen og Larsson 1991). På bærumsiden av elva er hele strekningen ned til fjorden vegetasjonskartlagt.

Sammenstilling av materiale fra tidligere undersøkelser har imidlertid også vært en viktig del av arbeidet med denne rapporten. Det biologiske mangfoldet langs Lysakerelva har blitt kartlagt i over 115 år. Tidligere innsamlinger i området som nå er belagt ved de naturhistoriske museer er derfor gjennomgått (Internettadresser: Lavdatabasen, karplantebasen, soppdatabasen og nettside for moseherbariet). Tore Berg har bidratt med nyttige opplysninger om karplantefloraen langs vassdraget.

Hovedoppgaven med prosjektet har vært å avgrense viktige naturtyper etter DN håndbok 13-2006, beskrive disse, samt verdisette dem etter gjeldende kriterier (se kap. 2.1.).

1.2. Naturgrunnlag og vegetasjon

Lysakerelva strekker seg i nord/sør retning fra Bogstadvann i nord til Oslofjorden i sør, totalt ca. 8 km. De øvre delene ned til Grinidammen er ganske flate og i dette området finnes til dels mektige løsmasseavsetninger som elva har skjært seg igjennom. Fra Grinidammen og ned til Jarfossen fremstår området som en stor bekkeløft med til dels meget bratte dalsider. Berggrunnen i området består vesentlig av mineraler og kalkrike bergarter som knollekalk og rike skifertyper. I nord er det innslag av basalt og sandstein. Store deler av undersøkelsesområdet utgjøres altså av næringsrike bergarter som lett forvitrer. Dette er tydelig i de bratte dalsidene, som domineres av ur og forholdsvis finkornet rasmateriale. På de flatere partiene og i små daler finnes tykkere moldrikt jordsmonn, mens i de brattere hellingene er jorddekket generelt tynt.

Klimaet i de lavereliggende delene rundt indre Oslofjord er subkontinentalt, karakterisert med nokså varme og tørre somrer og tørre og relativt kjølige vintre. Varmeste måned er juli med $> 16\text{ }^{\circ}\text{C}$ i gjennomsnitt, mens januar er kaldest med $< -4\text{ }^{\circ}\text{C}$ i gjennomsnitt (Aune 1993). Lokalklimatisk vil områdets steile og trange topografi, samt bekken med vannføring hele året, gjøre at dalbunnen har relativt høy luftfuktighet. De bratte vestvente dalsidene er varmere og tørrere på grunn av sterk soleksponering.

Vegetasjon

Vegetasjonen langs Lysakerelva preges av den kalkrike berggrunnen og de gunstige lokalklimatiske forholdene i de lavereliggende områdene rundt indre Oslofjord. Området befinner seg i den boreonemorale vegetasjonssonen og i overgangssekksjonen mellom svakt kontinental- og svakt oseanisk seksjon (Moen 1998).

Arealene fra Grinidammen og nordover er dominert av gråor-heggeskog, or-askeskog, alm-lindeskog og varmekjær hagemarkskog. I tillegg inngår noe lågurtskog, rikstarrsummer og små elveører med grov grus. Fra Grinidammen og sørover er det en blanding av kalkfuruskog, lågurtgranskog, alm-lindeskog og or-askeskog. I beskrivelsene for de enkelte lokalitetene er denne blandingsskogen kalt kalklågurtskog, der gran og furu dominerer skogbildet. De ulike vegetasjonstypene danner ofte et mosaikkmønster der hver type utgjør et lite areal. Det kan derfor være vanskelig å trekke frem enkelte vegetasjonstyper. Den boreonemorale blandingsskogen og den rike edelløvskogen inkluderer følgende vegetasjonstyper: lågurtskog, kalkskog, alm-lindeskog, hasselkratt, rasmark, knaus- og bergveggvegetasjon, samt noe kalktørreng.

Gråor-heggeskog og or-askeskog

Gråor-heggeskog og or-askeskog finnes nærmest elva i nesten hele dalens lengde. Det er stort innslag av edelløvtrær, særlig alm, lind og ask, og et feltsjikt med innslag av enghumbleblom, hestehov, storklokke, kjempesvingel, mjødukt m. fl. Denne skogtypen har et raskt omløp og det er dannet mye grove trær, gadd og død ved. Orerørsopp og potensielt flere sjeldne mosearter finnes i denne vegetasjonstypen, som også er meget viktige arealer for insekter og fugler.

Kalklågurtskog

Dominerende vegetasjonstype mellom Fåbrofossen og Grinidammen. Stedvis rik karplanteflora med innslag av rødflangre og breiflangre. Det er funnet flere krevende markboende sopp knyttet til denne vegetasjonstypen flere steder i området. Mange steder hvor det er tynt jorddekke og mye grovt steinmateriale er mangfoldet av karplanter lavt, som vist på bilde til høyre.

Edelløvskog

Edelløvskog i form av alm-lindeskog og or-askeskog forekommer i mosaikk med lågurtskog og hasselkratt. Alm og ask dominerer på de beste bonitetene, mens lind/hasselkog er vanligere i bratt og eksponert skredmark. Lønn forekommer spredt og gran er mye innblandet. Feltsjiktet har mange arter felles med både lågurtskog og gråor-heggeskog, med bl. a. trollbær, storklokke, lundkarse, tysbast, kratthumbleblom, firblad, storkonvall og skogsvinerot.

Kalktørreng

På den eneste kalkenga i området er karplantediversiteten høyere og avvikende fra resten av område. Her vokser krevende arter som knollmjørdurt, blodstorkenebb og åkermåne.

Knaus- og bergveggsvegetasjon

Spredt i hele undersøkelsesområdet, men særlig i hovedkløfta finnes bergknauser av kalk med rik moseflora og til dels rik lavflora. Grønnburkne er en vanlig art på berg langs Lysakerelva.

I tillegg til ovenfor nevnte vegetasjonstyper er det blitt registrert truede vegetasjonstyper i henhold til (Fremstad og Moen 2001). Disse er presentert i kapittel 3.3.

1.3. Landskap i forandring

Store deler av landskapet langs elva og elvas nærmeste omgivelser har vært i sterk utvikling de siste hundre årene. De elvenære delene har gått fra å være brukt til industri-, skog- og jordbruksformål, til å være mer og mer overlatt til fri utvikling de seneste tiårene. Landskapet rundt kløfta har gått fra å være et sammenhengende jord og skogbrukslandskap til å bli nesten helt urbanisert. Når et skogområde blir nesten helt isolert fra det større naturmiljøet det en gang var en del av, blir det vanskeligere for artene å spre seg mellom de gjenværende restene av skog. Denne oppdelingen av landskapet har gått ganske fort sett i et økologisk perspektiv og små rester av grøntarealer blir også i dag bebygde. Det er sannsynlig at den store fragmenteringen har ført til lokal utryddelse av arter. Herbariebelegg fra Ullernåsen i 1925 påviser styltejordstjerne som er rødlistet i dag. Den vokser under gran noe som i liten grad finnes igjen i dette området. Bildet under viser tilstanden ved Røa idrettspark i 1954. Nederst til høyre fremstår Ullernåsen enda som et ganske helhetlig skogområde. I dag er det meste bebygde, se dagens situasjon [her](#) (Gule sider).

Bildet viser områdene ved Røa idrettspark i 1954. Kilde: Oslo byarkiv. Fotograf: Widerøes Flyveselskap / Otto Hansen.

I jordbrukslandskapet skjer det også store forandringer. Dy har en enorm kapasitet til å holde skogen nede. Når disse forsvinner i områder som har rik og frodig markvegetasjon kommer skogen fort tilbake. Bildet nedenfor viser områdene nord for Griniveien slik de så ut i 1952. Både på sørsiden og nordsiden av elva er skogen enten fraværende eller småvokst. I dag er kantsonene langt mer massive, se dagens situasjon [her](#) (Gule sider). Når et skogområde blir nedbygd fjernes naturgrunnet helt og arter forsvinner. Når kulturlandskapet gror igjen, skjer en gradvis utbytting av arter over tid. Engtilpassede arter må vike for trær, og med dem mer skyggetålede artssamfunn. Arter som er knyttet til trærne i ulike deler av dets livsløp vil på sikt etablere seg. I en overgangsfase vil spesialiserte (og kanskje sjeldne) arter som er tilpasset lang hevd i kulturlandskapet bli byttet ut med helt ordinære arter som finnes i mange ulike miljøer. Vi kjenner ikke til hvilke biologiske kvaliteter kulturmarka langs elva har hatt og har derfor ikke noe grunnlag for å vurdere om viktige kvaliteter er blitt borte.

Bildet viser områdene nord for Griniveiens kryssing av Lysakerelva. Voksen mølle kan sees til venstre i bildet. Bildet er fra 1952. Kilde: Oslo byarkiv. Fotograf: Widerøes Flyveselskap / Vilhelm Skappel.

Flere bilder fra Lysakerelva på Oslo byarkiv sine hjemmesider finnes [her](#). Bilder fra Bærum bibliotek sin bildebase finnes [her](#). For en utførlig historisk vandring fra Bogstadvann og til sjøen, se Ullern historielag sine [hjemmesider](#) (Ullern historielag 2006).

2 Metode

For en gjennomgang av anbefalt metodikk for kartlegging og verdisetting av naturtyper viser vi til kapitlene 1-4 og 6 i DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). Vi gir her en summarisk gjennomgang av sentrale punkter ved metoden.

2.1 Verdisetting

Alle prioriterte naturtypelokaliteter er viktige for biologisk mangfold, enten på lokalt, regionalt, eller nasjonalt nivå. Sammen utgjør lokalitetene en viktig del av nettverket av områder som skal være bærebjelken for bevaring av biologisk mangfold i Oslo- og Bærum kommuner.

Rangeringen/verdisettingen av lokaliteter med viktige naturtyper baserer seg på flere kriterier. I lista under er de viktigste kriteriene som er brukt i Oslo kommune gjengitt (lista bygger på DN-håndbok 13, kap 6.2. og egne momenter (Løvdal et al. 2002)):

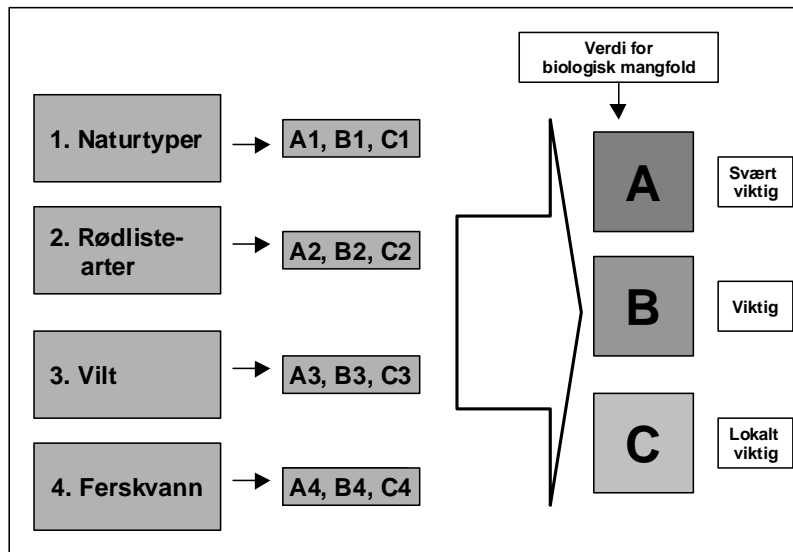
- Størrelse og velutviklethet
- Arrondering
- Grad av tekniske inngrep
- Forekomst av rødlistearter
- Kontinuitetspreg
- Artsrike utforminger
- Utforminger med viktig biologisk funksjon
- Utforminger i sterk tilbakegang (lokalt, regionalt, nasjonalt)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt).

Kriteriene *størrelse, grad av tekniske inngrep, forekomst av rødlistearter, artsrike utforminger og utforminger i sterk tilbakegang* er objektive og lette å vurdere. Kriteriene *velutviklethet og arrondering* forutsetter større grad av skjønn og lokalkjennskap til kommunen. Kriteriene *kontinuitetspreg og sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt)* er en blanding av objektive og skjønnsbaserte.

Det er fire ulike tema som skal avgjøre den endelige verdien til en lokalitet; *Naturtypeverdi, status til eventuelle funn av rødlistearter, høyeste viltvekt og data fra ferskvann* (se figur 1). Alle temaene skal verdisettes til A (svært viktig), B (viktig) eller C (lokalt viktige) og den endelig naturtypeverdien er en syntese av verdiene for alle tema. "Reglene" for verdisetting sier at høyeste oppnådde verdi skal gjelde for lokaliteten. *Eksempel:* Dersom et av temaene får verdi A, skal naturtypen vurderes som en svært viktig lokalitet, selv om andre temaer kun når opp i B eller C verdi. En del rødlistede viltarter gir verdi både til naturtypelokaliteten og til viltlokaliteten. Salamanderartene er eksempler på dette. Kommer man ut med B eller C verdi for alle temaene som er representert på lokaliteten, vil verdien bli hhv. B og C. DN-håndbok 13 legger opp til et rigid system for verdisetting der artsfunn i rødlistekategori direkte truet (E), sårbar (V) eller sjelden (R) automatisk gir lokaliteten verdi A. I tillegg til hovedretningslinjene i håndboka, bruker Siste Sjanse et kvalifisert faglig skjønn for å verdisette (Løvdal et al. 2002).

Kriteriene for å gi lokaliteter verdiene A (*svært viktig*) og B (*viktig*) er gitt i DN-håndbok 13, sammen med en faktabeskrivelse og kriterier for utvelgelse og verdisetting. *Lokalt viktige*

områder (verdi C), er ikke beskrevet i håndboka. Et brev fra DN til fylkesmennene beskriver kriterier for å gi lokaliteter C-verdi (Direktoratet for Naturforvaltning 1999b).

Figur 1: Verdisetting av biologisk mangfold etter DN-håndbok 13:

Naturtypekartleggingen skal i prinsippet gi oversikt over viktige naturtyper (1) og rødliste-arter (2). Vilt-data (3) og ferskvann (4) som overlapper med naturtyper, bør i tillegg innvirke på verdien til naturtypen. Dataene fra disse fire temaene bør syes sammen slik at det for hver lokalitet blir mulig å verdsette på basis av all tilgjengelig kunnskap om biologiske verdier.

I dette prosjektet er lokalitetenes verdi vurdert ut fra naturtypens kvaliteter, samt verdi/rødlistestatus for registrerte arter av karplanter, sopp, moser og lav som kan knyttes til den enkelte lokalitet. Verdien for vilt er i begrenset grad vurdert det enkelte polygon. Under drøftingen av hele områdets verdi som naturområde er derimot vilt trukket inn som en viktig parameter. Ferskvann har ikke vært en del av verdisettingsgrunnlaget da vi ikke har hatt tilgjengelige data for ferskvann.

2.2 Behandling av lokalitetsdata

Valg av naturtype

En del lokaliteter kan inneholde flere naturtyper i tillegg til den hovedtypen som den er beskrevet som. Kriteriene som er brukt for utvalgelse av naturtype i en heterogen biotop er i hovedsak dominansforhold mellom de ulike naturtypene representert og verdien av dem. Hvis en lokalitet inneholder flere naturtyper er dette angitt i kommentarfeltet for lokaliteten. En av naturtypene er blitt behandlet litt spesielt. Dette er *boreonemoral blandingsskog* som teknisk sett ikke er en egen naturtype, men en undertype under *rik blandingsskog i lavlandet*. I denne rapporten har vi valgt å bruke undertypen som definisjon da det er denne som forekommer innenfor undersøkelsesområdet.

Avgrensning av naturtypelokaliteter

Det har vært en vanskelig oppgave å avgrense naturtypelokaliteter innefor undersøkelsesområdet. Hele området fremstår utvilsomt som en helhetlig biotop som bør forvaltes i sammenheng. Samtidig er det en rekke enkeltområder som skiller seg ut som viktige mer og mindre uavhengig av den sammenhengen de ligger i. Et område er blitt splittet opp i flere naturtypelokaliteter dersom naturverdiene i dem opplagt har vært knyttet til ulike naturtyper. Områder med stor dominans av enten edelløvtrær eller barskog har f. eks. blitt definert som henholdsvis rik edelløvskog eller boreonemoral blandingsskog.

Beskrivelse av naturtyper

For hver lokalitet beskrives vegetasjon og naturtilstand. Det gis en helhetsvurdering av lokalitetens funksjon for bevaring av biologisk mangfold. I beskrivelsen framgår det hvilke

kvaliteter som finnes i lokaliteten, hvilken verdi lokaliteten har og på hvilket grunnlag lokaliteten er verdisatt. Informasjon fra rapporter er sterkt forkortet og forenklet. Informasjon om rødlistearter samt andre spesielle arter/signalarter er beskrevet.

Kilder

Det er gjennomgående forsøkt å sitere primærkilden til en opplysning. I noen tilfeller har det vært usikkerhet knyttet til opplysningen, eller den har vært overlevert muntlig. Når vi i slike tilfeller har fremskaffet ny og mer oppdatert informasjon, har vi ikke alltid henvist til kilde. For enkelte forhold går annen litteratur mye lenger i sine drøftinger enn det som er gjort i denne rapporten.

Trusler, skjøtsel og hensyn

Aktiviteter eller mulige utviklingsforløp som kan være med på å ødelegge lokalitetens kvaliteter er angitt. Forslag til skjøtsel av områder er angitt. Det kan også være henvist til litteratur som tar opp problematikken mer utførlig.

Sensitive data

Enkelte data bør være unndratt offentlighet, kfr. offentlighetsloven §§ 5 og 6, pkt 2c. Dette kan gjelde sensitive artsopplysninger; hekkelokaliteter for truede fuglearter (f.eks. hønsehauk) eller vokseplasser for orkidéer. Når det gjelder funn av sjeldne arter, kan en restriktiv offentlighetspolitikk være både heldig og uheldig. Det må utvises et skjønn i forvaltning av slike data. Ved hemmeligholdelse er det vanskeligere å kontrollere hva som skjer med populasjoner av sjeldne plantearter (Høiland og Wergeland Krog 1999). Sårbare forekomster risikerer å bli utsatt for tilfeldig negativ påvirkning eller ødeleggelse dersom de holdes hemmelig for personer som bruker og forvalter arealet hvor forekomsten finnes. På den andre side kan offentlighet bety fare for ulovlig innsamling til private samlinger. Vi har vurdert at det er liten grunn til å skulle skjerme spesielle forekomster i undersøkelsesområdet.

Datanøyaktighet

Noen opplysninger om spesielle arter er hentet fra offentlige herbarier og litteratur. Mange arter er angitt med 1 km nøyaktighet i herbariematerialet, uten videre geografisk angivelse, andre er kun oppgitt med stedsnavn uten UTM koordinater. I noen tilfeller er interessante arter (eks. rødlistearter) dokumentert innenfor et større undersøkelsesområde, eks. ved Lysakerelva, men for unøyaktig til at funnene kan lokaliseres til bestemte lokaliteter. Dette er ofte eldre funn. Slike funn forteller om et historisk arts mangfold som muligens ikke lenger er tilstede i området, men også om områdets potensial for arter, dersom de naturtypene som artene er knyttet til er intakte. I tillegg er informasjonen interessant som opplysning for artenes utbredelsesområde og voksested, men vanskelig å bruke i forvaltningssammenheng, ettersom artene må forvaltes lokalt der de faktisk finnes. Slike artsfunn har blitt vurdert, men som regel ikke inkludert i prosjektet ved lokalisering til bestemte lokaliteter, eller ved at de har gitt verdi til slike. Den samlede mengde arter, og i særlig grad rødlistearter, som med stor sannsynlighet har blitt funnet langs Lysakerelva gjennom tidene, brukes imidlertid som verdisettingskriterium for området som helhet.

Det er ikke foretatt noen sårbarhetsvurderinger i dette arbeidet.

3. Resultater

3.1. Oppsummering av viktige naturtyper

Store deler av Lysakervassdraget mellom Grini mølle og Jarfossen har topografi og funksjon som en bekkekløft. Bekkekløfter er en av de prioriterte naturtypene i henhold til håndboka for kartlegging av naturtyper (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). For å få en mer presis og nyansert beskrivelse og verdisetting av undersøkelsesområdet, har vi imidlertid valgt å definere egne naturtyper, også innenfor bekkekløfta, og beskriver og verdsetter disse hver for seg. I tillegg til verdisetting av enkeltlokalitetene, er det likevel viktig at de sees i sammenheng. Bekkekløfter er en sjelden og verdifull naturtype i Oslo-området.

Hele undersøkelsesområdet er delt inn i totalt 31 lokaliteter som er definert som viktige naturtyper. Totalarealet for naturtyperlokalitetene er 732,7 daa og utgjør nesten alt grøntareal innenfor undersøkelsesområdet. For en geografisk oversikt over disse se kart på side 16. Tabell 1 oppsummerer naturtype, verdi og areal for hver lokalitet. I kapittel 3.5. er alle områdene beskrevet og eventuell skjøtsel vurdert.

Tabell 1: Oppsummerende fakta for naturtyper. I kolonne 2 (naturtype) er det angitt naturtype etter DN-håndbok 13-2006. Lokalitetsnummeret samsvarer med det som er lagt inn i Oslo kommune sin database for naturinformasjonshåndtering (Natur2000).

LOKALITET	NATURTYPE	VERDI	ID	Kommune	Areal (daa)
Grini mølle	Gammel lauvskog	Lokalt viktig	430	Bærum	12,5
Fossum	Gammel lauvskog	Lokalt viktig	431	Bærum	8,6
Grinidammen	Dammer	Viktig	435	Bærum	21,6
Holtet sag V	Rik edellauvskog	Viktig	436	Bærum	4,0
Røa mølle	Fossespøytsoner	Viktig	441	Bærum	0,1
Røa mølle V	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	442	Bærum	87,1
Ullern mølle SV	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	451	Bærum	12,3
Wilses vei N	Rik edellauvskog	Viktig	453	Bærum	18,9
Jar bru N	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	455	Bærum	24,9
Jar bru S	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	457	Bærum	5,3
Ullern mølle V	Rik edellauvskog	Svært viktig	459	Bærum	18,0
Jarfossen V	Rik edellauvskog	Viktig	459	Bærum	40,9
Osdammen S	Gråor-heggeskog	Lokalt viktig	478	Bærum	7,4
Fåbrofossen-utløp	Viktige bekkedrag	Viktig	638	Oslo/Bærum	49,3
Osdammen-Grinidammen	Viktige bekkedrag	Svært viktig	648	Oslo/Bærum	73,8
Fossum Ø	Rik edellauvskog	Viktig	867	Oslo	15,2
Grinidammen-Jar bru	Viktige bekkedrag	Svært viktig	869	Oslo/Bærum	94,7
Vestveien 12	Slåttemark	Viktig	1225	Oslo	1,0
Hammerbrua N	Rik edellauvskog	Lokalt viktig	2201	Oslo	7,2
Osdammen S	Rik edellauvskog	Lokalt viktig	2202	Oslo	5,7
Osdammen Ø	Naturbeitemark	Lokalt viktig	2203	Oslo	3,2
Fossum SØ	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	2204	Oslo	17,5
Lysejordet SØ	Rik edellauvskog	Viktig	2205	Oslo	18,2
Jarfossen	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	2206	Oslo	28,3
Lysejordet N	Gammel lauvskog	Viktig	2207	Oslo	17,5
Røa mølle S II	Rik edellauvskog	Svært viktig	2208	Oslo	13,4
Røa mølle	Rik edellauvskog	Viktig	2209	Oslo	11,8
Røa mølle S I	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	2210	Oslo	9,1
Holtet sag	Boreonemoral blandingsskog	Viktig	2211	Oslo	14,1
Jar bru - Fåbrofossen	Viktige bekkedrag	Viktig	2212	Oslo/Bærum	51,7
Lysejordet S	Boreonemoral blandingsskog	Svært viktig	2213	Oslo	39,4
TOTALT					732,7

3.1.1. Skog

23 lokaliteter har fått status som viktige naturtyper i skog. Det dreier seg om boreonemoral blandingsskog (9 lokaliteter), gråor-heggeskog (en lokalitet), rik edelløvsskog (10 lokaliteter) og gammel løvskog (3 lokaliteter). Tre områder har verdi A (Svært viktig), 16 områder har B verdi (Viktig) mens fire områder er gitt verdi C (Lokalt viktig) med hensyn på bevaring av biologisk mangfold.

De 23 lokalitetene varierer i størrelse fra fire til 87 dekar med et gjennomsnitt på 19 dekar og et totalareal på 437 dekar, som er 59,6 % av det samlede arealet av naturtyper i undersøkelsen. I tillegg til dette arealet utgjør kantsonearealet til de fire naturtypelokalitetene ”viktige bekkedrag” stort sett skog og bergvegger og skogarealet anslås til ca. 70 dekar. Disse kantsonene må i hovedsak karakteriseres som gråor-heggeskog av flommarkstype, samt rik edelløvsskog av or-askeskogstype. På Oslosiden nedenfor Grini mølle inngår også noe rik-edelløvsskog av alm-lindeskogstype.

Av andre viktige naturtypeutforminger (undertyper av naturtypene som er listet i tabell 1) finnes spredt *alm-lindeskog*, *rike hasselkratt*, *or-askeskog* og *kalkskog* knyttet til rik edelløvsskog og boreonemoral blandingsskog. Utformingene *bekkekløft* og *kløft/bergvegg uten bekk* finnes spredt i begge kommuner i den midtre delen av undersøkelsesområdet.

Død ved av løvtrær og bartrær er vanlig å finne i store deler av området. Her fruktifiserer rødrandkjuka i rikt monn.

3.1.2. Kulturlandskap

2 lokaliteter har fått status som viktige kulturlandskap. Særlig i områdene fra Grini mølle og opp til Osdammen, på begge sider av elva, har det vært stor landbruksaktivitet helt ned til elvekanten. Her, samt ved Lysejordene og i partier nedenfor Jarfossen, har det vært slakt nok til at områdene som i dag fremstår som skog, en gang trolig har vært utnyttet som slåtte- og beitemarker. I disse områdene har det trolig vært en blanding av hagemarkskog, åpne beiter med fuktenger noen steder nærmest elva, samt noe dyrka mark. Det er blitt avgrenset to kulturbetingete lokaliteter i dette området. En lokalitet med naturbeitemark helt nord ved

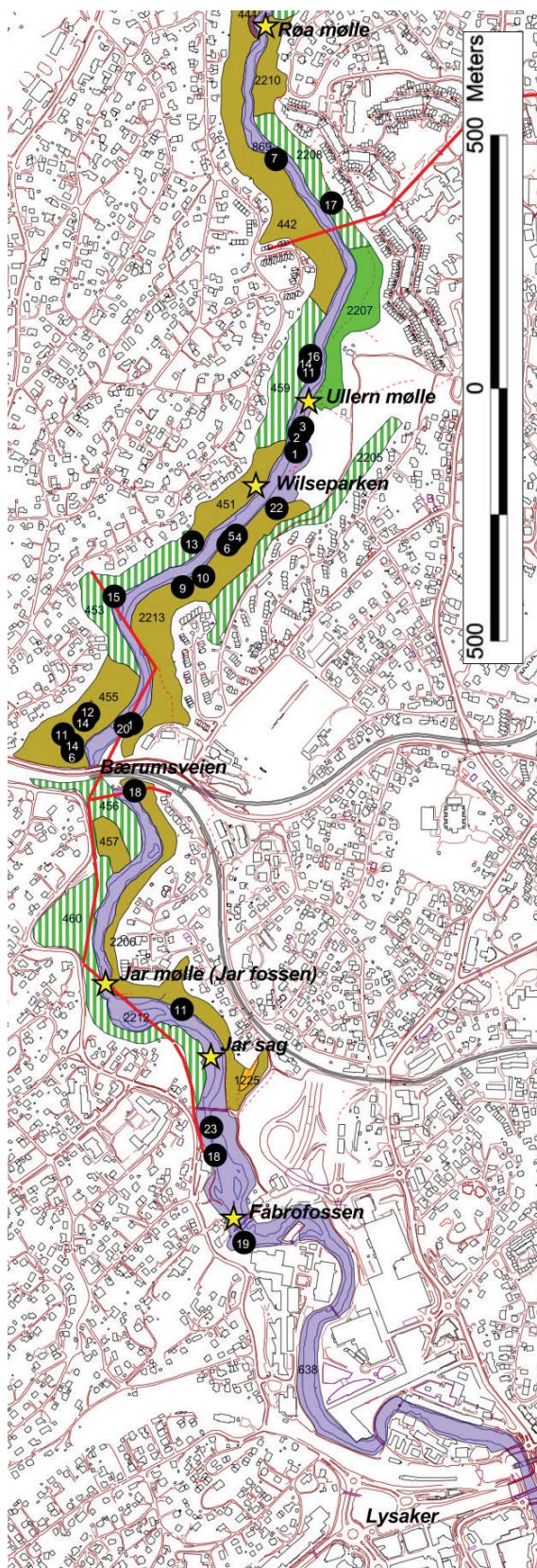
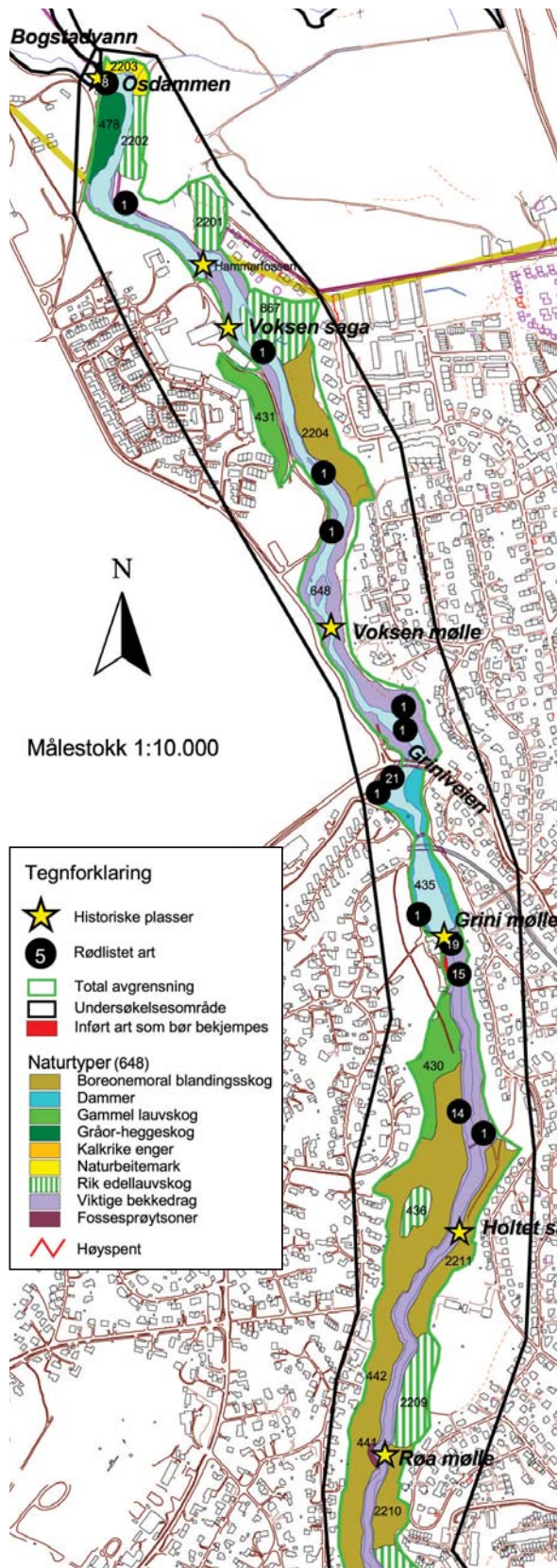
Osdammen har blitt åpnet opp de seneste år. Her har det trolig vært fabrikk og annen virksomhet tidligere, men området fremstår nå som et mulig areal for beiting. Lokaliteten er gitt lokal verdi. Det andre området er slåttemark i syd, nord for Fåbro hvor det finnes rester av tidligere større kalkenger. Denne lokaliteten er gitt B verdi til tross for lite areal da vegetasjonstypen er sjelden.

3.1.2. Ferskvann/våtmark

6 lokaliteter har fått status som viktige naturtyper knyttet til hovednaturtype ferskvann/våtmark. Det dreier seg om fire lokaliteter med viktige bekkedrag som utgjør selve elvestrengen og tilhørende kantsoner i elva, en dam og en fossesprøytsone, alle sammen med tilhørende kantsoner. Lokalitetene utgjør til sammen ca. 290 dekar som er 39,7 % av det samlede arealet av naturtyper i undersøkelsen. Som nevnt i skogkapittelet over, er ca. 70 dekar av naturtypen kantsoner, hovedsakelig i form av skog og bergvegger. Mange av kvalitetene knyttet til naturtypen viktige bekkedrag er nettopp tresjiktet knyttet til elva, som gir et stabilt fuktig miljø for artene. To av disse naturtypelokalitetene har fått A verdi (svært viktig) mens to har fått B verdi (viktig). Grinidammen er den eneste kartlagte dammen i undersøkelsesområdet. Den har vist seg å inneholde lite amfibier, men er viktig for invertebrater og planten blærestarr. Lokaliteten er derfor gitt verdi som svært viktig (A verdi). Ved Røa mølle på Bærumsiden stuper Røafossen 20 meter, og overrisler bergveggene med mye vann i flomperioder. Det er i dette området opprettet en egen naturtypelokalitet med benevnelsen fossesprøytsoner. Slike soner finnes også på flere lignende berg ved andre fall i elva, men de er små, og derfor ikke definert som egne naturtyper. Lokaliteten er ikke undersøkt skikkelig pga. av dårlig tilgjengelighet, men har fått verdi som viktig (B verdi).

FIGUR 2

Kartene viser lokalitet Lysakerelva mellom Bogstadvannet og Oslofjorden. Øvre del til venstre og nedre del til høyre. Kartet viser naturtypeinndeling, historiske plasser og angivelse av forekomster av Rødlisterarter.

VERDIKART

for lokalitet Lysakerelva

Målestokk 1:25 000

Kart ID henviser til sorte sirkler på kart

Kart ID	Norsk navn	Latinsk navn	Rødlisterstatus
1	Blærestarr	Carex rynchophysa	DC
2	Pelsblæremose	Frullania bolanderi	E
3	Oreblæremose	Frullania oakesiana	E
5	Grønnsko	Buxbaumia viridis	DM
6	Svartsonekjuke	Phellinus nigrolimitatus	DC
7	Sveipfellmose	Neckera pennata	DM
8	Skulpmose	Myrina pulvinata	DM
9	Fiolgubbe	Gomphus clavatus	DC
10	Sjokoladekjuke	Junghuhnia colabens	V
11	Svart tvillingbeger	Holwaya mucida	DC
12	Begerfingersopp	Clavicornia pyxidata	DC

Kart ID	Norsk navn	Latinsk navn	Rødlisterstatus
13	Bølgekjuke	Oligoporus undosus	DC
14	Rynkeskinn	Phlebia centrifuga	DC
15	Orerørsopp	Gyrodon lividus	R
16	Stammesigd	Dicranum viride	V
17	Duftskinn	Cystostereum murrayi	DC
18	Skogsøtgras	Glysera lithuanica	R
19	Striglekrypmose	Amblystegium fluviatile	DM
20	Elveskjoldgjelle-døgnflue	Caenis rivulorum	R
21		Paracorixa concinna	V
22	Røykfarget kølesopp	Clavaria fumosa	V
23	Kjemperøysopp	Langemannia gigantea	DC

3.2. Vilt

Fugler

Lysakervassdraget må karakteriseres som et viktig område for spurvefugl i byggesonen i Oslo og Bærum. I henhold til (Dale 2005) er det kartlagt 68 ulike arter i området (tabell 1). Områdets størrelse og store innslag av rik løvskog i fuktige miljøer gjør det til et egnet hekkeområde og fødesøkområde for en rekke skogtilknyttede arter, hvorav noen er kravstore løvskogsarter. Generelt sett regnes særlig gråor-heggeskog for å ha høy tetthet av fugler, opp mot 3000par/km², som er på høyde med tropiske regnskoger. Dvergspett (DC) er den eneste rødlistede viltarten som er registrert i undersøkelsesområdet. Denne spettearten er avhengig av noen titalls dekar med mye stående og liggende død for å hekke, og hekker sannsynligvis i området. Hele området er å regne som et sammenhengende viltområde.

Tabell 2 Observerte fugler hentet fra NOF-Oslo og Akershus sin database. De fleste observasjonene er fra begynnelsen av 1990 tallet. Status for mange av artene er ikke kjent, men det forventes at mange av artene hekker i området.

Krikkand	Vintererle	Toppmeis	Kjernebiter
Stokkand	Linerle	Svartmeis	Gulspurv
Siland	Fossefall	Blåmeis	Rosenfink
Kvinand	Gjerdessmett	Kjøttmeis	
Laksand	Jernspurv	Spettmeis	
Spurvehauk	Rødstrupe	Trekryper	
Strandsnipe	Svarttrost	Nøtteskrike	
Hettemåke	Gråtrost	Skjære	
Fiskemåke	Måltrost	Nøttekråke	
Gråmåke	Rødvingetrost	Kaie	
Bydue	Gulsanger	Kråke	
Ringdue	Hagesanger	Stær	
Kattugle	Munk	Gråspurv	
Grønnspekk	Bøksanger	Pilfink	
Svartspekk	Gransanger	Bokfink	
Flaggspekk	Løvsanger	Bjørkefink	
Dvergspett	Fuglekonge	Grønnefink	
Tårnseiler	Gråfluesnapper	Stillits	
Låvesvale	Svarthvit fluesnapper	Grønnsisik	
Taksvale	Stjertmeis	Gråsisik	
Trepipplerke	Løvmeis	Grankorsnebb	
Heipiplerke	Granmeis	Dompap	

Pattedyr

Elg og rådyr benytter store deler av området som beiteområde, da det er mye oppslag av unge løvtrær og stedvis noe engpreget vegetasjon. Området fungerer også som en viktig korridor for forflytninger mellom fjorden og marka. Området er levested for ekorn, rev, grevling og smågnagere. Hule trær og bergsprekker kan potensielt være viktige habitater for flaggermus, men ingen forekomster er kjent fra undersøkelsesområdet.

3.3 Truede vegetasjonstyper

Det er kartlagt fem ulike vegetasjonstyper som kan karakteriseres som truet i henhold til Fremstad og Moen (2001):

Kalkskog (Noe truet – VU), undertype tørr kalkfuruskog:

På kalkrik berggrunn med svært tynt jordsmonn. Sterkt innslag av arter fra rike tørrbakker og tørrberg (Fremstad og Moen 2001).

Lysakervassdraget domineres i hovedsak av gran, og det meste av arealet må karakteriseres som lågurtgranskog og stedvis kalklågurtskog.

Det er kun funnet fragmenter av den artssammensetningen som er nevnt som typisk for kalkfuruskoger. F. eks. er en art som blodstorkenebb ikke registrert i skogen, men kun på kalkenga i sør og blåveis er sjelden i hele området. Dette er vanlige arter i rikere miljøer ved fjorden. Typiske arter en kan finne i kalkfuruskogen er ulike skogsvever, rødflangre og fingerstarr.

Alm-lindeskog (hensynskrevende - LR), undertype østlig utforming:

Denne vegetasjonstypen er som regel dominert av lind (*Tilia cordata*), med innslag av spisslønn, hassel og stedvis sommer- og vintereik mot fattigere berg og løsmasser. Ask og alm inngår særlig nederst i rasmarker og i nordskråninger der jordsmonnet er friskt og fuktig.

Alm-lindeskog, med alm, lind og ask som fremtredende treslag finnes spredt og bare som mindre partier i mer heterogen blandingskog. Særlig i lokalitet 2208 finnes rikere og ganske homogen edelløvskog med stort innslag av lind og hassel i mineralrik skredmark og til dels tykk brunjord. Her er karplantefloraen dårlig utviklet, men det finnes en rekke sopparter som f. eks. de krevende slørsoppene i *Phlemacium*-gruppen. Aktuelle arter i denne vegetasjonstypen er trollbær, leddved, liljekonvall og kantkonvall.

Or-askeskog (noe truet - VU), undertype østlig utforming:

Or-askeskog finnes på middels fuktig, næringsrik mark, ofte i skråninger mot elveløp eller i ller nær dyrket mark. Jordsmonnet er sigevannspåvirket med relativt høyt innhold av humus, nitrogen og fosfor (Fremstad og Moen 2001).

Èn naturtypelokalitet (436) er avgrenset som denne vegetasjonstypen. I tillegg finnes samfunn med or og ask spredt langs hele elvestrengen. Samfunn av or og alm finnes også spredt, men det er vanskelig og definere dette som en egen vegetasjonstype da det er snakk om små arealer. Vegetasjonstypen **gråor-almeskog** er rødlistet som hensynskrevende (LR). Typiske karplanter i disse miljøene kan være breiflangre, storklokke, skogsvinerot og firblad.

Lavurteng (tørr rikeng i lavlandet) – angitt som sterkt- (EN) til aktutt (CR) truet:

Lokalitet 1225 har innslag av planter som blodstorkenebb, knollmjødur og åkermåne som typisk er knyttet til denne truede vegetasjonstypen. Restaurering av engarealene og gjenoptatt skjøtsel er en forutsetning for å bevare og styrke de naturfaglige kvalitetene knyttet til denne vegetasjonstypen.

Rikstarrsump – angitt som sterkt truet (EN):

Rikstarrsump utvikles i næringsrike/elektrolyttrike strender og grunt vann med finkornet substrat, ofte som kantvegetasjon mot kalkrike innsjøer, gjerne ved sjøenes inn- og utløpsområder. Enkelte arter vokser også på næringsrik, humusrik jord (sumpjord eller

mineralblandet torv). Vegetasjonstypen preges av de mest storvokste starrartene: stautstarr (*Carex acutiformis*), bunkestarr (*Carex elata*), dronningstarr (*Carex pseudocyperus*), blærestarr (*Carex rhynchospora*) og kjempestarr (*Carex riparia*). Noen utforminger med toppstarr (*Carex paniculata*) hører også til i dette plantesamfunnet. Artene opptrer gjerne med isolerte forekomster som trolig kan være meget gamle (Fremstad og Moen 2001).

Vegetasjonstypen forekommer i langs elva nedenfor Osdammen og i den nordre delen av Grinidammen, samt som små forekomster spredt langs elveløpet. Det er blærestarr som dominerer i alle delområdene.

3.4 Artsmangfold

Lysakervassdraget ligger i kort avstand til Norges første og største universitet, Universitetet i Oslo. Med tanke på områdets størrelse er det likevel ikke på langt nær så godt undersøkt som nabodalen i øst, Mærradalen. Dette har trolig sammenheng med tilgjengeligheten til området. Mange av de gamle funnene er gjort i nærheten av en av de mange møllene eller sagene. Det var først på slutten av 1800 tallet at de første botanikere, bryologer, lichenologer og mykologer begynte å besøke området. De aller fleste av de 27 rødlisteartene som er kartlagt i undersøkelsesområdet er imidlertid funnet de siste 10 årene.

Det er langs Lysakerelva fra Bogstadvann og ned til sjøen totalt registrert 27 rødlistede arter fra organismegruppene karplanter (2 arter), moser (8 arter), sopp (13 rødlistede arter), insekter (3 arter) og en rødlistet fugl. Mosene grønnsko (*Buxbaumia viridis*) og stammesigd (*Dicranum viride*) er oppført på Bern-konvensjonens liste I og er i dag fredet i Norge. Orkideér omfattes i sin helhet av CITES, og er oppført i ”vedlegg 6” i ”Den nasjonale rødliste” (Direktoratet for Naturforvaltning 1999c). For Lysakervassdraget gjelder dette rødflangre (*Epipactis atrorubens*) og breiflangre (*Epipactis helleborine*).

Det er sannsynlig at det er en stor diversitet av insekter i undersøkelsesområdet. Men vi kjenner ikke til om det er foretatt undersøkelser ut over det som er gjort i vann i forbindelse med utarbeidelse av denne rapporten.

Det er ikke utført noen totalkartlegging av karplanter i området, men diversiteten knyttet til de mange ulike miljøene er stor. I Mærradalen er det totalt kartlagt 313 ulike karplanter (Bratli 1998). Det er ikke usannsynlig at tallet er like høyt for Lysakerelva sin del og kanskje enda høyere. I forbindelse med undersøkelser nedenfor Fåbro i 1996 ble det registrert 106 arter i de mindre kantonene som finnes der. Hele 40% av disse artene er å regne som ugress (Huseby et al. 2006)

I tabell 3 er det angitt status for de rødlistede artene som er funnet langs Lysakerelva. Det er nesten umulig å fastslå at en art som er funnet tidligere ikke lenger finnes innenfor et så stort og vanskelig tilgjengelig område som Lysakervassdraget. Det er alltid sikrere å påvise enn å avgrefte funn. Særlig gjelder dette for sopp, som påvises ved identifikasjon av fruktlegemet. Det er kjent at sopp i mange år kan eksistere som mycel i jorda eller i død ved uten å fruktifisere. Det vil derfor ta mange år med systematiske undersøkelser av samme område for å få et rimelig utfyllende bilde av områdets mangfold av sopp. For epifyttiske moser og lav kan det være svært vanskelig å få fullstendig oversikt over arter som vokser høyt over bakken og i bratte kløfter. Når vi angir status som usikker, mener vi derfor at de økologiske forholdene ligger til rette for at arten fortsatt kan leve her, selv om den ikke nylig er observert. Med trolig utgått menes at forholdene sannsynligvis ikke ligger til rette for at arten fortsatt

finnes, eller at det er brukt lang tid på å lete etter den uten resultat. At arten finnes i dag betyr at den er funnet i løpet av de siste 10 årene i forbindelse med naturtypekartlegging og diverse annen kartlegging.

Variasjonen i levestedsmiljøer avgjør hvor mange arter av moser vi kan regne med å finne i et område. Undersøkellesområdet inneholder alle mulige eksposisjoner, variert topografi og rike bergvegger. Det inneholder også gamle trær og ulike treslag, mye død ved, fossesprutsoner ved elva, naturlig forstyrrede områder langs elva og stabile substrater som berg. Alt ligger til rette for en meget rik flora av moser. Det er da også gjort en rekke interessante funn i dalen. Siste Sjanse arrangerte våren 2000 en tur til områdene nord for Bærumsveien. På denne turen ble det dokumentert en svært rik moseflora, med funn av de to direkte truede artene pelsblæremose (*Frullania bolanderi*) og oreblæremose (*F. oakesiana*). Noen av mosene som ble registrert finnes i vedlegg 1. Området har videre en av landets største populasjoner av den sårbare mosen stammesigd (*Dicranum viride*).

For lav forventes artsmangfoldet å være negativt påvirket av nærheten til Oslo by. Mange av lavartene som er interessante i en bevaringssammenheng, er følsomme for luftforurensing. Særlig gjelder dette arter i lungeneversamfunnet (Lobarion). I tråd med dette er de fleste nyere funn av arter i lungeneversamfunnet i relativt god avstand til Oslo by, til tross for at det altså finnes en del trær som både med hensyn til treslag, alder og barkstruktur, normalt ville egnet seg bra som substrat for lavarter i dette lavsamfunnet. I tråd med dette er det ikke kjent funn av rødlistede lavarter fra Lysakervassdraget. Kun mindre kravstore arter i lungeneversamfunnet er påvist, de fleste fra 1800-tallet.

Bilde viser øtv. blærestarr, tv; orerørsopp, nederst to ulike stadier av svart tvillingbeger.

Tabell 2. Viser alle rødlistearter (Norske, Nordiske eller Europeiske, samt ansvarsarter) av planter og vilt i vid forstand som er funnet i eller er belagt med navnet Lysakerelva(en) ved de naturhistoriske museer. DC = hensynskrevende, R = sjelden, V=sårbar, E=direkte truet og DM=bør overvåkes.

Latinsk navn	Norsk navn	Norsk rød.	Lokalitet i herbariet	År	Finner	Status 2006	Funnet i naturtype lok.	Kommune
Karplanter								
<i>Glyceria lithuanica</i>	Skogsøtgras	(DC)	Jar, Oslo og Bærum	1949-2004	Tore Berg m/flere	Finnes	2212	O + B
<i>Carex rhynchophysa</i>	Blærestarr	(R)	Hele, Oslo og Bærum	1910-2004	En rekke finnere	Finnes	435, 638, 648, 869, 2212	O + B
Moser								
<i>Amblystegium fluviatile</i>	Striglekrypmose	(DM)	Grini mølle, Oslo	1889, 2006	B. Kaalaas A. Pedersen	På bergvegg i Fåbrofossen	2213, 648	O + B
<i>Buxbaumia viridis</i>	Grønnsko	(DM)	Lysejordet S, Oslo	2000	Siste Sjanse	Finnes	2213	O
<i>Dicranum viride</i>	Stammesigd	(V)	Ullern mølle, Oslo og Bærum	1898, 1905 2004-06	B. Kaalaas	Gjenfunnet på en rekke trær på Bærumsiden ved Ullern mølle.	459	B
<i>Fissidens exilis</i>	Grøftelommose	(DM)	Lysakerelva, Bærum, leirras	1906	B. Kaalaas	Usikker	Ukjent sted	B
<i>Frullania bolanderi</i>	Pelsblæremose	(E)	Lysejordet, Oslo	2000	Kristian Hassel	Finnes	869, 2213	O
<i>Frullania oakesiana</i>	Oreblæremose	(E)	Lysejordet, Oslo	2000	Kristian Hassel	Finnes	869	O
<i>Myrina pulvinata</i>	Skvulpmose	(DM)	Utløpet av Bogstadvn.	1899, 1901	B. Kaalaas	Usikker	648	O + B
<i>Neckera pennata</i>	Sveipfellmose	(DM)	Mellom Ullern og Røa møller, Bærum	1887	M. Numsen Blytt	Usikkerr	869	B
Sopp								
<i>Clavaria fumosa</i>	Røykkøllesopp	(V)	Lysejordet S	1998	A. Hansen	Finnes	2213	O
<i>Clavicornia pyxidata</i>	Begerfingersopp	(DC)	Jar bru, Bærum	2004	T. Blindheim	Finnes	455	B
<i>Cystostereum murrai</i>	Duftskinn	(DC)	Ullern mølle N	2004	T. Blindheim	Finnes	2208	O
<i>Gomphus clavatus</i>	Fiolgubbe	(DC)	Jar bru, Oslo	1998	A. Hansen	Finnes	2213	O
<i>Gyrodon lividus</i>	Orerørsopp	(DC)	Grini mølle, Oslo	2004	T. Blindheim og H. Friis	Finnes	869, 453	O + B
<i>Pseudocraterellus undosus</i>	Grå trompetsopp	(DC)	Røa mølle sør	2006	Terje Blindheim	Finnes	2208	O
<i>Holwaya mucida</i>	Svart tvillingbeget	(DC)	Jar bru N, Bærum. Jarfossen, Oslo	1967	A. E. Torkelsen, T. Blindheim	Finnes	1763, 2212, 459	O + B
<i>Junghuhnia collabens</i>	Sjokoladekjuke	(V)	Lysejordet S	1999	G. Gaarder, T. Blindheim	Finnes	2213	O
<i>Langermannia gigantea</i>	Kjemperøyksopp	(DC)	Granfoss, Bærum	1998	A. Hansen	Finnes, usikker plassering	2212	O
<i>Oligoporus undosus</i>	-	(DC)	Jar Bru N, Bærum	1998	B. Bredesen	Finnes	453	B
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Svartsonekjuke	(DC)	Jar bru N, Bærum; Lysejordet S, Oslo	2000	Siste Sjanse	Finnes	455	O + B
<i>Phlebia centrifuga</i>	Rynkeskinn	(DC)	Jar bru N, Bærum Holtet sag N, Bærum	1995, 1998, 2006	B. Bredesen, Ø. Røsok, A. Solås, Blindheim, T.	Finnes	455, 2213	B
<i>Ustulina deusta</i>	Kullskorpe	(DC)	Jar bru N	1962	I. Jørstad	Usikker, Noe usikker	2213	B

- Naturverdier langs Lysakerelva, Oslo- og Bærum kommuner -

Latinsk navn	Norsk navn	Norsk rød.	Lokalitet i herbariet	År	Finner	Status 2006	Funnet i naturtype lok.	Kommune
						plassering		
Insekter								
<i>Chimarra marginata</i>		(DC)	Ikke spesifisert sted	Ukjent	(Aagaar og Hågvar 1987)	Usikker	Ikke spesifisert	O + B
<i>Caenis rivulorum</i>	Elveskioldgjelledøgnflue	(R)	Nyregistrert	2004	Kjell Magne Olsen	Finnes	869	O + B
<i>Paracorixa concinna</i>		(V)	Nyregistrert	2004	Kjell Magne Olsen	Finnes	435	O + B
Vilt								
<i>Dendrocopos minor</i>	Dvergspett	(DC)	Mærradalan	Medio 1990	NOF sin fugledatabase	Finnes	Hele området	O + B

For ytterligere informasjon om rødlistede karplanter i lokalitet *Lysakerelva*, se museenes herbarier i Oslo [her](#).
 For ytterligere informasjon om rødlistede mosearter i lokalitet *Lysakerelva*, se museenes herbarier i Oslo [her](#).
 For ytterligere informasjon om rødlistede sopparter i lokalitet *Lysakerelva*, se museenes herbarier i Oslo [her](#).

Overodnet hjemmeside til herbariene finnes [her](#).

3.5. Beskrivelse av naturtyper

Lokalitet 2203, Osdammen Ø (Oslo)

Høyde	Ca. 140-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Naturbeitemark
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi C)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 3,1 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger rett nedenfor Osdammen på Oslosiden og utgjør et tidligere skogholt som nå er åpnet opp. Lokaliteten er avgrenset mot golfbane i øst, elva i vest og gjenværende skog i sør.

Vegetasjon

Vegetasjonen er grasdominert, ikke nærmere undersøkt.

Tilstand og artsmangfold

Det har trolig vært beite og ulike typer industri i dette området tidligere. Etter fjerning av skogen fremstår området som engpreget med fukteng i nedre deler mot elva.

Skjøtsel og hensyn

Når området nå er åpnet vil det være positivt om det ble beitet i sin helhet helt ut til elven. Dette ville være et positivt tilfang til en nå sjelden naturtype langs elva. Det er positivt om beitet skjer med storfe som beiter helt ut i elva.

Total vurdering

Restaurering av gammel beitemark uten noen spesielle kjente verdier i dag tilsier lokal verdi (C verdi).

Bildet viser området rett sør for Osdammen på Oslosiden av elva. Skogen er hogd bort og området åpnet. Området har huset både skog, industri og kulturlandskap opp gjennom tiden....

Lokalitet 2202, Osdammen SØ (Oslo)

Høyde	Ca. 140-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellvøskog
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi C)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 5,7 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger rett sør for Osdammen og utgjør en vestvendt skråning mellom golfbanen og elva.

Vegetasjon

Skogen er forholdsvis tett og undervegetasjonen er sparsomt utviklet. Tresjiktet domineres av en del større asketrær, samt en del yngre trær av alm, lønn og noe bjørk.

Tilstand og arts mangfold

En del trær av ask begynner å få noe større dimensjoner, men skogen er ellers småvokst og sjiktningen er ikke så stor. Det er ikke død ved eller gadd tilstede. Området har trolig vært mer åpent tidligere enten som helt åpent beite eller som en hagemark. Det er ikke kartlagt noen spesielle arter, men potensialet er til steder dersom lokaliteten får utvikle seg.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at lokaliteten får utvikle seg som skog. Ingen inngrep er ønskelig.

Total vurdering

Skogen er forholdsvis ung i økologisk forstand og det er ikke kjent noen spesielle artsfunn. Lokaliteten gis derfor verdi som lokalt viktig (C verdi).

Bildet viser en forholdsvis tett og rik edellvøskog med frodig vegetasjon. Ungskogen har trolig kommet opp etter at beite opphørte, mens de eldre trærne har stått mer åpent i hagemarkpreget landskap

Lokalitet 478 Osdammen S (Bærum)

Høyde	Ca. 140-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Gråor-heggeskog
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi C)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 7,4 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger rett sør for Osdammen på Bærumsiden og utgjør et ganske flatt område mellom elva og vei i vest.

Vegetasjon

Gråor dominerer i lokaliteten, men det er innslag av alm, ask, lønn, bjørk og selje.

Tilstand og arts mangfold

Skogen er relativt ung, men med enkelte eldre trær. Det finnes noe liggende og stående død ved av små dimensjoner. Området har tidligere vært industriområde som nå er gjengrodd. Lokaliteten rommer bl. a. de gamle støttene til et vannrør som har gått her en gang det var sagbruk lenger nede ved elva (Ullern historielag 2006). Ingen spesielle arter er registrert i området.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at området overlates til fri utvikling

Total vurdering

Gråor-heggeskoger er kjent for å ha en høy tetthet av hekkende fugl. Området er ganske stort og det forventes å utvikle seg som en viktig skoglokalitet på tross av tidligere aktiviteter på dette stedet. Lokaliteten gis på denne bakgrunn verdi som lokalt viktig (C verdi).

Forholdsvis tett og ung løvskog preger lokalitet 478.

Lokalitet 2201, Hammerbrua N (Oslo)

Høyde	Ca. 135-160 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edelløvskog
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi C)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 7,2 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Området ligger rett nord for Hammerbrua og utgjør en dyp forsenkning/dal, samt et flatere parti og slak sørvestvendt skråning nord for denne. Rester av en gammel masovn finnes innenfor grensene til lokaliteten helt nede ved elva.

Vegetasjon

I de nordlige områdene dominerer aska tresjiktet i en skog som er ganske tett og med dårlig utviklet feltsjikt. I dalen ned mot elva er det rik fuktskog av gråor-askeskogstype.

Tilstand og arts mangfold

I nord er en del av trærne forholdsvis gamle og dette området må nesten betegnes som en gammel lund eller hagemark. Skogen er forholdsvis ensjiktet, men det er mye yngre oppslag under de større trærne. Ned mot dalen er skogen preget av at grov granskog er hogd ut for en del år tilbake. Her er det nå bare krattpreget gråorskog med en del innslag av ask.

Skjøtsel og hensyn

De nedre områdene mot elva bør overlates til fri utvikling, men dersom det er konflikter med gamle kulturminner bør en differensiert forvaltning vurderes. I den nordre delen kan det med fordel ryddes litt krattskog der denne er veldig tett.

Total vurdering

De nedre delene inneholder en liten, men rik lomme av løvskog/blandingsskog, mens de øvre delene begynner å få noen verdier knyttet til eldre edelløvskog. Ingen deler av lokaliteten har kontinuitetspreg eller spesielle elementer i dag. Den vurderes derfor å ha lokal verdi (C verdi).

Lokalitet 867, Fossum Ø (Oslo)

Høyde	Ca. 130-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim, Bronger og Rustan 1983)
Areal:	ca. 15,2 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten strekker seg fra elva og i en kile opp til krysset Ankerveien/Ekraveien. Lokaliteten heller slakt ned mot elva med et helt flatt parti nederst som trolig er delvis flompåvirket og det går et grunt elveleie gjennom disse delene. Lokaliteten er avgrenset mot hager i nord og øst.

Vegetasjon

Lokaliteten domineres av velutviklet gråor-askeskog. Floraen er artsrik med et høyt innslag av fuktighets- og næringskrevende arter som storklokke, vendelrot, strutseving og skogburkne. Totalt ble 83 arter registrert (Bronger og Rustan 1983). Tresjiktet er åpent med gamle, høyvokste trær som slipper mye lys igjennom. Dominerende arter er ask og gråor, men flere steder er innslaget av storvokst gran betydelig. Langs elvekanten finnes enkeltindivider av svartor.

Tilstand og artsmangfold

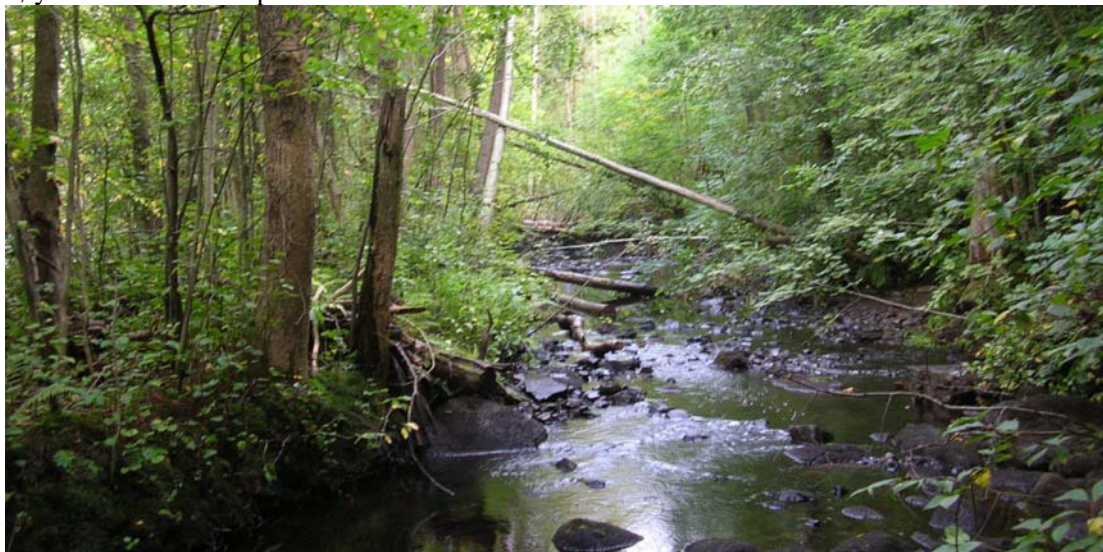
Skogen er stedvis preget av store mengder med død ved av gråor og gran. Skogen er grovvokst og godt sjiktet. Lokaliteten er vurdert å være del av en viktig fuglelokalitet (Dale et al. 2001), men det er ikke påvist spesielle arter knyttet til andre organismegrupper. Lokaliteten er mer påvirket nærmere husene og veien med bl. a. steder hvor det er hugget en del ved. I forbindelse med tidligere mer aktive landbruksdrift har nok lokaliteten vært lang mer åpen, men er helt klart den lokaliteten nord for Griniveien som har kommet lengst i å utvikle skogkvaliteter.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling innenfor de grensene som er satt. Vedhugst innenfor grensene bør opphøre.

Total vurdering

Området er klassifisert som meget verneverdig av Bronger og Rustan (Bronger og Rustan 1983). Lokaliteten er den klart best utviklede av denne typen i undersøkelsesområdet. Totalt sett vurderes lokaliteten å ha regional verdi (B verdi), men potensialet for å finne sjeldne og trua arter som kan høyne denne verdien på sikt er stor.

Bildet viser frodig or-askeskog i de vestre delene av lokaliteten.

Lokalitet 2204, Fossum SØ (Oslo)

Høyde:	Ca. 125-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 17,5 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør en vestvendt skråning mellom hager i Ekraeveien og elva. I sør er lokaliteten avgrenset av yngre krattskog. Ned mot elva finnes en elveslette med grov granskog.

Vegetasjon

Vegetasjonen varierer med fuktig gråor-askeskog i sør som har tykk brunjord med arter som storklokke, springfrø, kranskonvall og mjødukt. Tresjiktet her er dominert av halvgammel ask og en del yngre trær av alm, lønn, hassel, gråor og ask. Lenger nord ligger en brattere skråning øst for turveien. Her er det forholdsvis dårlig utviklet feltsjikt, men det må betegnes som lågurtvegetasjon. I dette området er det mye grov bjørk opp til 70 cm i diameter, samt noe ask, lønn og alm. I de vestre delene mot elva er det et flatt område som er mye brukt til turformål og vegetasjonen er dårlig utviklet. Her vokser det mange grankjemper med diameter opp mot en meter.

Tilstand og artsmangfold

Lokaliteten har en god blanding av eldre og yngre trær av ulike treslag. Det er imidlertid forholdsvis lite død ved, men noe finnes av små dimensjoner. Det er ikke funnet spesielle arter knyttet verken til vegetasjon eller viktige elementer som død ved. De deler av lokaliteten som ligger ytterst mot elva kan potensielt inneholde noe blærestarr, men de viktigste populasjonene av denne er i hovedsak knyttet til elvelokalitet 648.

Skjøtsel og hensyn

Skogen bør i så stor grad som mulig overlates til fri utvikling, men da turveien går gjennom hele lokaliteten kan trær som utgjør en risiko for turgåere kuttes i tre meters høyde og stammen kan legges inn i bestandet (greinavfall fjernes). Trær som faller over turveiene kan gjennomskjæres.

Total vurdering

Lokaliteten er variert og inneholder en del viktige nøkkelementer for biologisk mangfold. Potensialet for å finne sjeldne markboende sopp knyttet til rikere vegetasjon vurderes som middels stort. Totalt sett vurderes verdien til å være viktig (B verdi).

Bildet viser grov granskog på sletta ned mot elva.

Lokalitet 431, Fossum (Bærum)

Høyde	Ca. 130-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Gammel lauvskog
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 8,6 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør en østvendt bratt skråning sør for Fossum bruk og på vestsiden av veien som går inn til fabrikkområdet.

Vegetasjon

Variert vegetasjon med gråor-heggeskogsig med mye strutseving, høgstaudeskog med storklokke, skogsvinerot og krossved. På tørre partier er det lågurtvegetasjon med firblad og liljekonvall og stedvis er det svært dårlig utviklet feltsjikt pga. tett kronesjikt. Lokaliteten bærer stedvis preg av å være gammel hagemark. Tresjiktet er variert med gråor, ask, lønn, bjørk, rogn og gråor.

Tilstand og arts mangfold

Løvskogen er blitt ganske grov med de fleste trærne mellom 20 og 50 cm i diameter. Det finnes også noe svært grove seljer, samt noe liggende og stående død ved. En del gamle stubber av gran tyder på at det er hogd noe for en tid tilbake. Det er ikke kartlagt noen spesielle arter, men området har potensial for å huse arter knyttet til død ved på noe sikt.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Tømming av hageavfall i lokaliteten bør opphøre.

Total vurdering

Til tross for at lokaliteten noen steder bærer preg av å være en ung gjengroingskog finnes mange viktige elementer og fint utformet vegetasjon i deler av lokaliteten. Den vurderes derfor til å være viktig (B verdi).

Bildene viser litt av variasjonen i lokaliteten med eksempel på tørr skråning til venstre og rik strutseving skog langs fuktigere sig.

Lokalitet 648, Osdammen – Grinidammen (Oslo og Bærum)

Høyde	Ca. 125-150 m.o.h.
Naturtype (DN):	Viktige bekkedrag
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim og Olsen)
Areal:	ca. 73,2 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør elvestrengen og dens nærmeste kantsoner (ca. 10 års flom) fra Osdammen og til Grinidammen v/ Griniveien. De øvre delene mellom Osdammen og Hammerfossen er stilleflytende, mens det på resten av strekningen er ganske god fart i elva med småstryk.

Vegetasjon

Kantvegetasjonen består i all hovedsak av gråor, men mange andre treslag finnes spredt. Stedvis er små bakevjer med våtmarksvegetasjon (fukteng og storstarrsump) inkludert i lokaliteten da disse utgjør svært små arealer og ligger spredt.

Tilstand og artsmangfold

Skogen langs elvebredden er av varierende alder, men stedvis begynner trærne og bli gamle og det finnes noe gadd og læger spredt i kantsonen. I partier er nesten all kantsonen fjernet i forbindelse med forbygninger, utrettinger og utsiktshogster i ved bebygde områder. Det er registrert totalt 6 delpopulasjoner av den rødlistede planten blærestarr (R) hvor den nordligste og de to sørligste bestandene utgjør de klart største forekomstene. Disse bestandene er kartlagt i perioden 2004-2006 og er alle intakte. Den rødlistede mosen skvulpmose (DM) er funnet i 1899 og 1901 av Kaalaas i nærheten av Osdammen. Arten er ikke kjent fra nyere tid og status for denne er usikker. Det ble søkt etter ferskvannsorganismer et stykke oppover elva fra Grinidammen, men uten at det ble gjort noen særskilte funn. Elva renner ganske stridt her og elvebunnen er ganske grovsteinet. I de mer stilleflytende partier, små bakevjer og på noen terskler bør det likevel være mulighet for å finne spesielle vannlevende invertebrater i denne lokaliteten. Lokaliteten er en viktig del av en større viltlokalitet for spurvefugler.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at elveløpet og tilstøtende kantsoner overlates til fri utvikling. Trær som faller ned og som berører stier/veier kan legges inn i kantsonen. I områder ved bebyggelse bør det vurderes en parkmessig skjøtsel som får frem enkelte store trær og engpreget vegetasjon. Fukteng og storstarrsump bør ikke utsettes for inngrep.

Total vurdering

Lokaliteten utgjør en viktig del av grøntbeltet mellom fjorden og marka og er i seg selv en viktig lokalitet for spurvefugl og den rødlistede arten blærestarr som her finnes i ganske store mengder. Totalt sett vurderes området som svært viktig (A verdi) for bevaring av biologisk mangfold.

Bildet viser frodig løvskog langs breddene av elva. Slyngsøtevier på bildet til venstre.

Lokalitet 435, Grinidammen (Oslo og Bærum)

Høyde	Ca. 125 m.o.h.
Naturtype (DN):	Dammer
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	Juli 2004, 2005 (Blindheim, Friis og Olsen)
Areal:	ca. 21,6 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Grinidammen er avgrenset av Griniveien i nord og Grinimølle i sør. Alle naturlig tilhørende kantsoner rundt dammen er inkludert. Engarealene i øst er ikke tatt med.

Vegetasjon

Det finnes en del storstarrsump-vegetasjon på en del steder langs vannet. Særlig godt utviklet i nordvest ved Griniveien. Tresjiktet ved breddene er stedvis ganske godt utviklet.

Tilstand og arts mangfold

Grinidammen er en kunstig dam men har trolig hatt stabil vannstand over lang tid. Lokaliteten er undersøkt for amfibier både i 1988 og i 1994 (Leif Åge 1994, Sandås 1996), men det er ikke påvist amfibier ved noen av anledningene. Det finnes to mindre og en større populasjon blærestarr (R) i lokaliteten. Den store populasjonen er knyttet til våtmarksvegetasjonen i nordvest. Hybriden mellom Blærestarr og sennegress opptrer frekvent rundt vannet. Av andre arter kan nevnes elvesnelle, gulldusk, fredlaus, tusenblad, vassrøyrkvein, kattehale, vasshøymole og vasspest. Helt nord i lokaliteten ble det i 2004 påvist en rik fauna av buksvømmere, både i antall arter og i antall individer. Hele åtte arter, hvorav én rødlistet som sårbar (*Paracorixa concinna*) ble registrert. Ti individer ble tatt av sistnevnte art, som ellers bare er kjent fra en håndfull lokaliteter i Norge.

Skjøtsel og hensyn

Det bør vurderes om det skal gjøres tiltak mot vasspest i dammen. Deler av miljøet på østsiden av dammen har karakter av eng. Det ville vært positivt om disse områdene ble ryddet og slått. Kompostering av hageavfall på Oslosiden av dammen bør opphøre.

Total vurdering

Flere forekomster av den rødlistede arten blærestarr og en rik invertebratfauna med én registrert sårbar art tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Grinidammen med gjenvoksende engvegetasjon på Oslosiden og ospskog på Bærumssiden.

Lokalitet 869, Grinidammen – Jar bru (Oslo og Bærum)

Høyde:	Ca. 50-125 m.o.h.
Naturtype (DN):	Viktige bekkedrag
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	2004-2006 (Blindheim, Friis og Olsen)
Areal:	ca. 94,6 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør vannflate og kantsoner fra Grinidammen og ned til Jar bru. Kantsonen som er inkludert varierer i bredde fra de arealene som dekkes av 10 års flom og til delstrekninger som inkluderer alt naturareal opp til hageanlegg. Elva faller 75 meter på dette strekket og det finnes flere fossefall og en del raske stryk. Stedvis renner elva ganske rolig.

Vegetasjon

Vegetasjonen langs breddene i denne lokaliteten varierer mye på til dels korte strekninger. Det finnes kalkrike bergvegger med rikt mose- og lavvegetasjon, små grusbanker med ruderatvegetasjon, gråor-heggeskog og gråor-askeskog, alm lindeskog og lågurtskog. Den største og mest velutviklede fossesprøytsonen er tildelt en egen lokalitet, men ved flere andre fosser er det trolig vegetasjon som forutsetter perioder med vannsprut. Alle treslag som finnes langs vassdraget er representert også i kantsonen.

Tilstand og artsmangfold

Kantsonene er mange steder godt utviklet og det finnes spredt med grove trær, liggende og stående død ved. Bergveggene er godt utviklet med variert mose- og lavflora. Av rødlistede arter som er knyttet til selve elvestrengen er striglekrypmose (DM) registrert i 1889 av Kaalaas. Arten lever på stein i elva og kan potensielt finnes her enda. Det er kjent tre populasjoner av blærestarr (R) som alle er intakte per i dag. Nesten nede ved Jar bro ble det undersøkt for vannlevende invertebrater i 2004. Elva er her relativt rasktstrømmende med steinbunn og noe grus og sand. Det var ingen vegetasjon i elven. Langs elven står det svartor, alm, ask og noe hegg. Den rødlistede døgnfluen *Caenis rivulorum* (elveskjoldgjelledøgnflue) (R). Arten er tidligere kun funnet i Buskerud, Nord-Trøndelag og Finnmark. Vårfluen *Potamophylax latipennis* ble også funnet her og den er ikke tidligere registrert i Oslo/Akershus. På trær i kantsonen finnes tre rødlistede mosearter. Pelsblæremose og oreblæremose er direkte truet og har sin hovedutbredelse i bekkedaler i Asker, Bærum og Oslo. Artene er funnet på flere ulike treslag, men populasjonen er ikke veldig stor for hele elvestrekningen totalt. Sveipfellmose (DM) er funnet på ett sted i 1887 av N.M. Blytt. Orerørsopp (R) er funnet i store mengder under or i flommarkssonen på to lokaliteter. Ved Ullern mølle var det tidligere en dam som demmet opp elva noen meter. Vegetasjonen vi i dag ser nordover fra mølla må ha vokst opp etter at ”mølledammen” ble fjernet og vannet rant fritt.

Skjøtsel og hensyn

Elva og kantsonene bør i sin helhet overlates til fri utvikling.

Total vurdering

Velutviklede kantsoner med funn av to direkte trua arter og flere andre rødlistearter, samt funn av flere rødlistearter knyttet til vannmiljøet tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Lokalitet 430, Grini Mølle (Bærum)

Høyde	Ca. 105-140 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog/ gammel lauvskog
Verdisetting:	Lokalt viktig (verdi C)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim og Friis)
Areal:	ca. 12,5 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør skogområdene som ligger rett sør for de åpne jordene ved Grini mølle. Lokaliteten er avgrenset mot skog som ikke bærer så sterkt preg av å være under gjengroing. Det er også langt større graninnslag lenger sør. Lokaliteten utgjør en slak til bratt hellende østvendt lisode ned mot elva.

Vegetasjon

I sør domineres biotopen av edelløtrær som hassel, alm, ask, lønn og lind, men det er også en del gran, bjørk, gråor, hegg, rogn og selje. I nord er det delvis gjengroende beitemarkskog i randen av et jorde. Dominerende treslag her er rogn og selje, men med noe innslag av hassel, alm, ask, lønn og eple. Feltvegetasjonen er stedvis dårlig utviklet på grunn av liten lystilgang. Av mer krevende karplanter som finnes kan nevnes kantkonvall, kranskonvall, liljekonvall, rødflangre og trollbær.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er flersjiktet med liten dimensjons- og aldersspredning. Det er lite død ved og gamle trær, men det finnes noen gamle seljer spredt i nord. Den nordligste delen av lokaliteten bærer enda preg av å være gjengroende kulturmark/hagemarksskog. Floraen er stedvis rik og det er potensial i biotopen for sjeldne arter av særlig markboende sopp knyttet til lind og hassel. Det er ikke påvist noen rødlistearter i dette området per 2006.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefaler at biotopen overlates til fri utvikling.

Total vurdering

Rike skogtyper med en rik treslagsblanding i boreonemoral sone er viktige områder for biologisk mangfold. Gjeldende område er en del påvirket/ gjengrodd derfor gis det verdi som lokalt viktig (B verdi).

Lokalitet 442, Røa mølle V (Bærum)

Høyde	Ca. 55-145 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingsskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004, august 2006 (Blindheim og Friis)
Areal:	ca. 87 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

1,4 km lang og mellom 50 og 150 meter bred østvendt li. Strekker seg nesten hele veien mellom Grini mølle og Ullern mølle.

Vegetasjon

Skogen domineres av treslagene gran og furu med stedvis store innslag av hassel. Det er også innslag av bjørk, alm, ask, lind, rogn og selje. Vegetasjonen må betegnes som en blanding av alm-lindeskog, lågurtskog og rein kalkskogsvegetasjon. I de fuktigere søkkene med tykkere brunjord er det høgstaudeskog og fuktige lågurtype. Av karplanter kan nevnes firblad, markjordbær, trollbær, kantkonvall, fredløs, liljekonvall, storkonvall, tyssbast og kranskonvall.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er i all hovedsak godt flersjiktet og det er stedvis falt ned så mange trær at det har dannet seg naturlige glenner. Det er både liggende og stående død ved i betydelige mengder og i alle nedbrytningsstadier. Stammer er kuttet over for å sikre tilgjengeligheten til stien, men har allikevel fått lov til å bli liggende. Biotopen har grove, gamle trær av gran (dbh=70 cm), furu (dbh= 60 cm), og bjørk (dbh= 60 cm). Det er få synlige hogstspor i biotopen, men en god del hageavfall og noen inngrep for å tilrettelegge for turgåere (rekkverk). Noen spor etter "hyttebyggere" samt noe søppel. Det forventes at artsmangfoldet knyttet til rik markvegetasjon og død ved er stort, men det er ikke påvist mange spesielle arter under feltarbeid. Helt i nord ble den rødlistede vedboende soppen rynkeskinn funnet på ei granlåg. Den introduserte arten mongolspringfrø finnes spredt i hele lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn

Det er ønskelig at så mye av lokaliteten som mulig kan overlates til fri utvikling, men at dages praksis med oversaging av læger som faller over stier kan videreføres. Dersom tørretrær felles før de er falt bør de kappes over i ca. tre meters høyde dersom dette lar seg gjøre. Det er trolig en umulig oppgave og fjerne mongolspringfrø fra lokaliteten og ut fra hensyn til biologisk mangfold er det kanskje heller ikke nødvendig.

Total vurdering

Rike skogtyper med en rik treslagsblanding i boreonemoral sone og mye død ved i alle nedbrytningsstadier tilsier verdi som viktig.

Tørre partier med lite vegetasjon (tv) og rike mosekledd kalkberg med grønnburkne er vanlige habitattyper i lokaliteten.

Lokalitet 436, Holtet sag V (Bærum)

Høyde	Ca. 125 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog (Or-askeskog)
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004, august 2006 (Blindheim og Friis)
Areal:	ca. 4 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør et forholdsvis flatt parti i den østvendte skråninga vest for Holtet sag. Lokaliteten ligger som en øy i tørrere skogtyper rundt.

Vegetasjon

Dominerende treslag er gråor, ask og alm, samt mindre innslag av hassel, lønn, gran og bjørk. Skogen er flersjiktet med god spredning. Av kravfulle karplanter finner vi breiflangre (rikelig, ca. 40 individer), liljekonvall, trollbær og kranskonvall. Vegetasjonstypen må karakteriseres som or-askeskog som er oppført som en noe truet (VU) vegetasjonstype (Fremstad og Moen 2001).

Tilstand og arts mangfold

Lokaliteten har tydelig forholdsvis høyt grunnvannsspeil noe synes på alle røttene som ligger et godt stykke over bakken. En del av trærne begynner å anta ganske grove dimensjoner med stor høyde. Det finnes en del læger i alle nedbrytningsstadier av flere treslag, men dimensjonene er ganske små. Av andre elementer finnes et uttørket, årstidsavhengig bekkefar og en høystubbe. Det er få hogstspor i biotopen. Skogen er flersjiktet med liten spredning. Det er ikke påvist noen spesielle arter i lokaliteten

Skjøtsel og hensyn

I Fremstad og Moen (2001) står det at vegetasjonstypen er avhengig av en viss grad av skjøtsel som plukkhogst og styving, og den tåler også et svakt beitepress. Det er lite trolig at det er kulturlandskapskjøtsel som har formet denne naturtypen og det vil på sikt trolig bli et større graninnslag i lokaliteten. På sikt vil lokaliteten beholde sitt preg av å være en fuktig blandingskog med or-askeskog kvaliteter. Det anbefales ikke-hogst i lokaliteten.

Total vurdering

Or-askeskoger er sjeldne i landskapet og potensialet er bra for at lokaliteten kan få frem kvaliteter knyttet til grov gammel løvskog på forholdsvis kort sikt. Lokaliteten er liten og det er ikke påvist spesielle arter, den vurderes derfor til å være viktig (B verdi).

Frodig or-askeskog på flattere partier. Det finnes en del breiflangre i lokaliteten.

Lokalitet 2211, Holtet sag (Oslo)

Høyde	Ca. 85-120 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 14,1 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør en ganske smal vestvendt stripe med skog fra røa idrettsanlegg og et stykke forbi ruinene av Holtet sag. Deler av lia er ganske bratt. En forholdsvis brei turløype går gjennom hele lokaliteten og deler den nærmest i to smale belter.

Vegetasjon

Typisk rik lågurtvegetasjon som stedvis grenser mot kalkskog. Gran dominerer, men det er ganske stort innslag av hassel, alm og lind på tørre skrenter. Kalkrike bergvegger finnes spredt ned mot elva.

Tilstand og artsmangfold

Det er forholdsvis lite død ved og skogen er ganske ensjiktet. Bra potensial for å huse markboende sopp knyttet til rik vegetasjon med lind, gran og hassel.

Skjøtsel og hensyn

Skogen bør overlates til fri utvikling. Trær som faller over turvei kan gjennomskjæres. Forsiktig plukkhogst kan vurderes på oppsiden av turveien hvor husene ligger helt inn til skogen.

Total vurdering

Rike barskoger med innslag av edelløvtrær er generelt viktige for mange arter og det er en mer og mer sjelden naturtype. Lokaliteten er en viktig del av et større svært viktig område, den vurderes derfor å være viktig (B verdi) for biologisk mangfold.

Lokalitet 2209, Røa mølle (Oslo)

Høyde	Ca. 80-115 mo.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 11,8 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Området strekker seg i en vestvendt li fra Røa idrettspark og ned til fossen hvor Røa mølle en gang lå. Hele lia i dette område er flatere enn områdene i nord og sør.

Vegetasjon

Vegetasjonstypen er noe vanskelig å bestemme, men det er en form for frodig alm-lindeskog. Det er edelløvtrærne som dominerer her og grana er bare sparsomt tilstede. Trolig har løvskogen kommet opp etter hogst av gran for en god stund tilbake. Flyfoto fra 1950 viser at dette området var grandominert på den tiden. Det finnes flere kalkrike bergvegger med rik moseflora.

Tilstand og arts mangfold

Skogen er i en tidlig suksesjonsfase etter uthogster av gran for noen tiår tilbake. Skogen er derfor forholdsvis småvokst og det øvre tresjiktet er ganske ensaldret. Det finnes noe alm som trolig er angrepet av almesyken og som fremstår som gadd i dag. Det finnes spredt med læger samt alm og noe av hassel. Det er ikke kartlagt rødlistearter i lokaliteten, men potensialet er helt klart til stede. På sikt vil det trolig bli mer gran og andelen edelløvtrær vil bli mindre enn i dag.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling.

Total vurdering

Rik edelløvskog med kalkrike bergvegger og noe død ved tilsier verdi som viktig.

Lokalitet 2210, Røa mølle S I (Oslo)

Høyde	Ca. 65-105 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004, august 2005 (Blindheim)
Areal:	ca. 9,1 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør en vestvendt side med varierende topografi. De nedre delene utgjør noen av de mest markerte bekkeløft veggene i vassdraget og grenser opp mot den største fossen hvor Røa mølle en gang har stått. Ovenfor stupene er det roligere terreng og små forsøkninger.

Vegetasjon

Vegetasjonen er typisk av for Lysakerelva typisk rik lågurt- eller kalklægurt type.

Tilstand og arts mangfold

Det er ikke gjort funn av noen spesielle arter knyttet til rik bakkevegetasjon eller nøkkelelementer som liggende og stående død ved som det finnes en god del av i partier. Det er representert død ved av mange ulike treslag. Den rikmarkstilknyttede soppen duftslørsopp ble funnet flere steder. Det er knyttet en rekke fuktige og rike bergvegger til lokaliteten, men disse er vanskelig tilgjengelige og er derfor ikke undersøkt.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Det er en stor fylling nedenfor stien helt i sør. Fylling av hageavfall bør opphøre både her og andre steder.

Total vurdering

Lokalitet med rik vegetasjon, variert treslagsblanding og til dels mye død ved tilsier verdi som viktig (B verdi).

Bildet til høyre viser utsikten fra lokaliteten mot det største fossefallet i vassdraget ved gamle Røa mølle.

Lokalitet 2208, Røa mølle S II, (OSLO)

Høyde	Ca. 55-100 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	Juli 2004, august 2005, september 2006 (Blindheim)
Areal:	ca. 13,4 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten strekker seg fra 200 meter syd for Røa mølle og drøyt 300 meter sydover herfra. Bratt vestvendt li som er ganske homogen topografisk.

Vegetasjon

Det er generelt lite undervegetasjon i denne lia. Det er ganske skyggefullt under ett tett bladverk av lind og hassel, samt noe alm og ask. Stedvis går det mye småras ganske frekvent. Trolig er kalkrik almlindeskog den beste betegnelsen og den sorterer under den typen linde-hasselskoger i Oslofjordregionen som er av sjeldent godt utforming og trolig med svært lang kontinuitet.

Tilstand og arts mangfold

Linde-hasselskoger av denne typen pleier sjelden å være rike på død ved. Denne lokaliteten er et unntak med nærmest god kontinuitet i lindelæger og læger og gadd av hassel. I tillegg er det enkelte læger av gran og ask. Mange grove hasselkratt og grovvekst lind finnes spredt. Gjennom hele lokaliteten er det en rekke bergvegger med kalkbergsflora av moser og lav. Det ble undersøkt ganske nøye for å finne ut om den sjeldne mosearten stammesigd vokser på noen av de mosegrodde lindene, men den ble ikke funnet her. Av markboende sopp ble det registrert blodrørsopp, grå trompetsopp (DC), kokskremle (R) og flere potensielt interessante slørsopper som ikke er bestemt enda. Denne skogtypen er kjent for å ha et svært høyt antall rødlistede markboende sopp i denne regionen.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Lite konflikter med tursti da det aller meste av lokaliteten ligger nedenfor denne.

Total vurdering

Sjelden vegetasjonstype med kontinuitetspreg og funn av flere rødlistearter tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Bildet til venstre viser grove lindetrær og til høre bratt rasmark med frodig linde-hasselskog.

Lokalitet 2207, Lysejordet N (Oslo)

Høyde	Ca. 55-95 m.o.h.
Naturtype (DN):	Gammel lauvskog/rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Blindheim)
Areal:	ca. 15,5 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger i tilknytning til Lysejordet og gamle Ullern mølle og er avgrenset av elva i vest og jorder og bebyggelse i øst.

Vegetasjon

Lokaliteten er dominert av boreale løvtrær med en del bjørk og noe edelløvtrær. Det er lite graninnslag i dette området. Vegetasjonen er av typisk lågurttype med sterkt engpreg mange steder.

Tilstand og artsmangfold

Dette området har vært sterkt preget av jordbruksaktiviteter og av aktivitet knyttet til Ullern mølle som var i drift frem til 1913. Det meste av skogen som er kommet opp i denne lokaliteten er trolig ikke mer enn 30-70 år. Enkelte større trær står spredt og har trolig vært "parktrær" i åpent landskap for en tid tilbake. Det er ikke funnet noen spesielle arter knyttet til lokaliteten. Det er tidligere kjent stammesigd fra Ullern mølle på Oslosiden av elva. Denne er ikke gjenfunnet her til tross for iherdig leting.

Skjøtsel og hensyn

Langs stier med engpreget vegetasjon er det positivt om det holdes noe åpent og at krattskog fjernes. I områdene nærmest elva er det viktig at store trær, særlig av lind ikke blir fjernet da disse er potensielt viktig levested for den trua stammesigden.

Total vurdering

Område med en del innslag av viktige elementer for mange arter. Området er imidlertid en del påvirket. Totalt vurderes området som viktig (B verdi) for bevaring av biologisk mangfold.

Lokalitet 2205, Lysejordet SØ (Oslo)

Høyde	Ca. 130-150 mo.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Terje Blindheim)
Areal:	ca. 15,2 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

I sør utgjør lokaliteten en kolle på vestsiden av Kvernfareet, mens den på går over i en forholdsvis bratt vestvendt skråning langs Kvernveien lenger nord. I nord er den rike edelløvslogen skilt ut fra mer gjengroingspreget boreal løvskog knyttet til jordene nedenfor. Denne løvslogen er ikke vurdert som naturtype i dag.

Vegetasjon

Vegetasjonstypen er av alm-lindeskogstype med mye hassel. I sør er det innslag av noen grove asketrær, bjørk, osp, lønn, hegg, selje, rogn og noe furu. I nord hvor det er brattere kommer det inn en del lind og vegetasjonen her er ganske naken med mye åpen jord.

Tilstand og arts mangfold

Skogen er generelt ung og bærer særlig på de flatere partiene i sør preg av å være uthogd eller under gjenvoksning fra et tidligere mer åpent kulturlandskap. Det er ikke funnet noen sjeldne og trua arter, men det er absolutt potensial for marboende sopp knyttet til lind og hassel.

Skjøtsel og hensyn

Det er dumpet mye hageavfall nord for kollen i sør. Dette er uheldig med tanke på naturlig vegetasjon og fare for spredning av fremmede arter.

Total vurdering

Rik edelløvslogen av en hvis størrelse og utforming vurderes som viktig (B verdi). Lokaliteten har også innslag av den truede vegetasjonstypen linde-hasselskog.

Lokalitet 2213, Lysejordet S (Oslo)

Høyde	Ca. 40-85 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingsskog
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Terje Blindheim)
Areal:	ca. 39,4 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør en vestvendt li fra Bærumsveien og nord til Lysejordet. Lokaliteten er 700 meter lang og opp til 75 meter bred. De øvre delene er forholdsvis slake mens de ned mot elva er brattere med skrenter og små dalforsenkninger og ett sted finnes en smal elveslette som er tillagt denne lokaliteten.

Vegetasjon

Vegetasjonen er av typisk lågurt- og kalklågurt type som er typisk for lysakerelvas barskogsdominerte områder og som også ligner mye på vegetasjonen vi finner i Mærradalen. På en elveslette er det tilløp til or-askeskog, i forsenkninger finnes små biter med høgstaudeskog, og i sør på den tidligere avgrensede edelløvs skogen (tidligere lok. 869) er det alm-lindeskogsfragmenter. Skogen er grandominert med innslag av mye hassel og noe or, ask, alm og lønn.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er stedvis i sammenbruddsfase, men jevnt over er det ikke mye død ved. På den rike elvesletta er det en del død ved og mer løvskog enn ellers i området. Her vokser den direkte truede mosearten oreblæremose (E) på flere stammer av lønn. På læger av gran finnes svartsonekjuka (DC) og grønsko (DM). I en forsenkning litt lenger sør er det mye død ved av gran og her ble den sårbare sjokoladekjuka funnet på grangadd i 2000. Den hensynskrevende arten fiolgubbe er også funnet i dette området.

Skjøtsel og hensyn

Det aller meste av dette området ligger uveisomt til og lite areal berøres av stier. Det anbefales satt av til fri utvikling.

Total vurdering

Større sammenhengende lisode med få inngrep hvor det er gjort funn av flere sterkt truede arter tilsier verdi som vært viktig (A verdi).

Lokalitet 459, Ullern mølle V (Bærum)

Høyde	Ca. 50-80 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Svært viktig (verdi A)
Besøkt dato:	Juli 2004, oktober 2005 (Friis, Blindheim og Hassel)
Areal:	ca. 18 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør et ca. 70 meter bredt og 300 meter langt område vest for Lysejordene og Ullern mølle. Topografien varierer med bratte skrenter ned mot elva, flatere partier ovenfor disse. Små daler og noen brattere vestvendte lisider.

Vegetasjon

Dette er en bit av området som er mer løvskogsdominert enn områdene i nord og sør. Vegetasjonstypen er overveiende alm-lindeskog som er dominert av alm, hassel og lind. Det er også innslag av gran, bjørk, ask, lønn, furu, osp, hegg og rogn. Stedvis finnes større graninnslag. Skogen er flersjiktet med god spredning. Av kravfulle karplanter er det registrert trollbær, liljekonvall, teiebær, nesleklokke, kranskonvall og leddved.

Tilstand og arts mangfold

Mye av skogen i dette området er trolig forholdsvis ung etter tidligere stor aktivitet i forbindelse med Ullern Mølle. På et bilde av maleren Henry Schultz som viser Ullern mølle og omgivelser ser det ut som om skog som i dag finnes både på Oslosiden og Bærumssiden er borte. Det meste av skogen har derfor trolig kommet opp de siste 50-100 år. De grove lindene er imidlertid beskrevet som gamle allerede på slutten av 1800 tallet av Kaalaas (moseherbariet på Tøyen). I dag finnes det en del død ved og gadd av en rekke treslag, kalkrike bergvegger og grove lindetrær, grantrær og ask. Det finnes død ved i alle nedbryningsstadier. Det finnes et belegg ved herbariet på Tøyen i Oslo som beskriver funn av den sårbare mosearten stammesigd (*Ved Lysakerelven i Bærum, nær Ullern Mølle, Paa stammen af et lindetre, 1902.07.06, Kaalaas, B. (BG-B2379 - edit: 2004.12.16)*). I 2005 ble arten gjenfunnet på en grov lind og mange andre lindetrær som står ytterst på klippene ovenfor elva og rett ovenfor restene av Ullern mølle. Det kan være snakk om et gjenfunn på samme tre mer enn hundre år etter første funn! Arten har tydeligvis ikke lett for å spre seg da den virker å være helt fraværende på egnet substrat på Oslosiden. Det er også funnet rynkeskinn (DC) på læger av gran og det er funnet lindebeger (DC) på læger av lind mellom stien ved elva og de bratte skrentene.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at lokaliteten overlates til fri utvikling. Det er svært viktig at det ikke foretas hogst av lind eller tilrettelegges for økt aktivitet i området med de største lindetrærne.

Total vurdering

Rik edelløvskog med funn av en av landets største populasjon av sårbar art tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Bildene viser miljø for den sårbare mosen stammesigd til venstre og nærbilde av arten til høyre.

Lokalitet 441, Ullern mølle (Bærum)

Høyde	Ca. 70-90 m.o.h.
Naturtype (DN):	Fossesprøytsone
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Bergveggene er ikke undersøkt
Areal:	ca. 0,55 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør de fossesprutpåvirkede bergveggene rett under Røafossen på Bærumsiden av elven.

Vegetasjon

Bergveggene er kun observert på noe avstand og bør undersøkes bedre ved lav vannstand når det er mulig å ta seg frem til de bratte bergene.

Tilstand og artsmangfold

Bergveggene med tilhørende flora antas og være forholdsvis intakte, men det er usikkert hvorvidt flomperiodene er lange nok eller kommer ofte nok til at det mest fuktighetskrevende artene overlever.

Skjøtsel og hensyn

Bergveggene bør undras inngrep av noe slag. Man bør være oppmerksom på denne typen miljøer når begrensninger i vannføringen i elven diskuteres

Total vurdering

Naturtypehåndboken sier at *intakte utforminger av en viss størrelse, inkludert de fossesprøyt-påvirkede arealene rundt* skal ha verdi som viktig (B verdi). Vi mener lokaliteten oppfyller disse kriteriene.

Lokalitet 451, Ullern mølle SV (Bærum)

Høyde	Ca. 45-70 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2000-2005 (Friis m. fl.)
Areal:	ca. 12,3 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Vestvendt li sørvest for Ullern mølle og lysejordene.

Vegetasjon

Lågurt- og kalklågurtskog dominerer denne delen av kløfta men pariter kan også karakteriseres som alm-lindeskog. Skogen er granskogsdominert, men med innslag av en rekke løvtreslag. Av mer krevende karplanter finnes storkonvall, teiebær, trollbær, liljekonvall, leddved og nesleklokke.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er flersjiktet med liten spredning. Det finnes spredt med død ved av gran og løv i alle nedbrytningsfaser, men ikke store mengder. Det er ikke gjort funn av noen spesielle arter, men potensialet for at det finnes interessante arter knyttet både til død ved og rik markvegetasjon er stor.

Skjøtsel og hensyn

Fri utvikling er ønsket. Kapping av læger som faller over stier og gjensetting av tre meter høye høystubber ved aktiv kapping av trær.

Total vurdering

Rik blandingskog med en del død ved, gamle trær og rike bergvegger gir verdi som viktig (B verdi).

Lokalitet 453 Wilses vei N (Bærum)

Høyde	Ca. 40-70 mo.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2000-2004 (Friis m. fl.)
Areal:	ca. 18,8 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten er forholdsvis topografisk variert med små søkk og et markert dalsøkk midt i lokaliteten. Lokaliteten er avgrenset mot noe mer granskogsdominert skog i sør og nord.

Vegetasjon

Nord for svingen på elva er alm-lindeskog dominerende vegetasjonstype, mens det lenger sør er oraskeskog og til dels lågurt og kalklågurtskog i partier med gran. Leddved, trollbær, vendelrot, mjørdurt, nesleklokke, markjordbær og liljekonvall finnes spredt i hele området. Den sørlige delen domineres av gråor, svartor og ask, men det er også betydelige innslag av hassel, lønn, alm, lind og gran.

Tilstand og arts mangfold

Det finnes mye død ved av alle treslag og nedbrytningsstadier i lokaliteten. Skogen er godt sjiktet, det er mye bergvegger og de fuktige drågene med bekker gir et rikt tilskudd til variasjonen i området som helhet. Det er registrert to rødlistede arter i lokaliteten. Orerørsopp (R) som er knyttet til de flompåvirkede flate partiene med gråorskog ned mot elva og *Oligoporus undosus* (DC) som er funnet på læger av løv. Det går en kraflinje gjennom deler av lokaliteten som hindrer utvikling av eldre skog pga. av gjentatt rydding.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Det bør vurderes om deler av skogen under høyspenten har god nok klaring til at rydding kan unngås.

Total vurdering

Lokaliteten vurderes som viktig (B verdi) til tross for funn av rødlisteart i kategori R (Sjelden). Dette fordi kvalitetene ellers skiller seg lite ut fra omgivelsene i dalen. Lokaliteten vurderes å ha stort potensiale for sjeldne arter.

Lokalitet 455, Jar bru N (Bærum)

Høyde	Ca. 40-80 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2000-2004 (Friis m. fl.)
Areal:	ca. 24,9 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten strekker seg i hele lias bredde fra Bærumsveien (Jar brua) og 250 meter nordover. De sørlige delene har en dalpreget form, partiene nede ved elva utgjør den største elvesletta i kløfta. Ovenfor denne er det en ganske bratt vestvendt li.

Vegetasjon

De nedre delene på elvesletta bærer preg av å være av or-askeskogstype, mens liene må betegnes som lågurtskog, kalklågurtskog og delvis alm-lindeskog. Av noe mer krevende arter finnes trollbær, blåveis, markjordbær og liljekonvall.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er flersjiktet med godt spredning og den er forholdsvis grov og med store mengder død ved av alle treslag i alle nedbrytningsfaser. Det er registrert fire ulike rødlistearter som alle er knyttet til død ved. Svartsonekjuke (DC), rynkeskinn (DC), begerfingersopp (DC) og svart tvillingbeger (DC). Potensialet for at det finnes flere rødlistearter vurderes som stort.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Trær som faller over stien som går igjennom hele lokaliteten bør gjennomskjæres. Ved evt. trefelling bør det settes igjen en høystubbe på tre meter.

Total vurdering

Alm-lindeskog og or-askeskog er angitt som henholdsvis hensynskrevende og noe truet vegetasjonstype i Moen (2001). Det er registrert fire hensynskrevende sopparter og skogen er generelt rimelig godt utviklet med mye død ved. Lokaliteten vurderes derfor å være viktig (B verdi) for bevaring av biologisk mangfold.

Lokalitet 460, Jarfossen V (Bærum)

Høyde	Ca. 20-70 m.o.h.
Naturtype (DN):	Rik edellauvskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Hilde Friis)
Areal:	ca. 40,9 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten strekker seg fra Bærumsveien (Jar bru) og litt nedenfor gamle Jar sag.

Vegetasjon

Skråning ned mot elva i nord er preget av alm-lindeskog med noen innslag av kalkgranskog. Bremmer mot elva med or-askeskog eller gråorheggeskog. Dominerende treslag i alm-lindeskogen (inkludert Kalkgranskogs elementene) er stedvis hassel og gran, stedvis hassel, alm, lind og lønn. Andre forekommende treslag er ask, furu, bjørk, osp og gråor. Av mer kravfulle karplanter som er funnet kan nevnes storkonvall, nesleklokke, liljekonvall, leddved, brunrot, skogsvinerot, kantkonvall og trollbær. Midtveis i lokaliteten går det en vestvendt dal opp mot veien. Her er det or-askeskog med fuktigere miljø enn eller i lokaliteten. Denne vegetasjonstypen er rødlistet som hensynskrevende i henhold til Fremstad og Moen (2001).

Tilstand og artsmangfold

Skogen er flersjiktet med god spredning. Død ved finnes av betydelige mengder i alle nedbrytningsstadier. Det finnes død ved av både boreale og edle løvtrær. Grove trær finnes av både gran og lind med diameter på 70 cm for begge. Det er få hogstspor i biotopen. Selv om område totalt sett er slakere enn lenger nord finnes en del både rasmare og bergvegger. Lengst sør i lokaliteten er det kartlagt kjempebjørnekjeks. Det finnes en del hageavfall mot vei i vest, kraftgate i nord og noen gamle rør ligger igjen.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør i så stor grad som mulig overlates til fri utvikling. Trær som faller over stier bør gjennomskjæres og trær som skal kuttes bør kuttes tre meter over bakken så en høystubbe blir stående igjen. Det bør arbeides for å hindre tømning av hageavfall og kjempebjørnekjeks bør bekjempes så fort som mulig for å hindre spredning.

Total vurdering

Lokalitet med rik vegetasjon, trua vegetasjonstyper og mye død ved tilsier verdi som viktig (B verdi).

Bildet viser Jar fossen og nedenforliggende rik løvskog

Lokalitet 457, Jar bru S (Bærum)

Høyde	Ca. 35-60 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingsskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Juli 2004 (Hilde Friis)
Areal:	ca. 5,3 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger som en lomme inne i den nordre delen av lokalitet 459 rett sør for Jarbrua.

Vegetasjon

Vegetasjonen er lågurt- eller kalklågurtskog hvor dominerende treslag er gran, men det er også stort innslag av hassel og bjørk. I tillegg finnes lønn, gråor og furu. Av mer krevende karplanter finnes leddved, storkonvall og liljekonvall.

Tilstand og artsmangfold

Skogen er flersjiktet med god spredning. Det finnes en del død ved i ulike nedbrytningsstadier av gran, samt gadd og høystubber av gran. Det er få hogstspor i biotopen, men noen spor finnes etter barn som har bygd seg hytte.

Skjøtsel og hensyn

Lokaliteten bør overlates til fri utvikling.

Total vurdering

Rik skog med mye død ved, gamle løvtrær og rike bergvegger tilsier verdi som viktig (B verdi).

Lokalitet 2212, Jar bru – Fåbrofossen (Oslo og Bærum)

Høyde	Ca. 20-40 m.o.h.
Naturtype (DN):	Viktige bekkedrag
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	august 2004 (Blindheim, Friis og Olsen)
Areal:	ca. 51,7 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør selve elven og dens kantsoner opp til ca. høyde for høyeste flomgrense. Lokaliteten går fra Jar bru – Fåbrofossen.

Vegetasjon

I en del områder er det tatt med svartor, gråor og ask innenfor grensene. I disse områdene er ikke karplantefloraen veldig godt utviklet. På noen partier renner elva i flomperioder over grovsteinet elveør hvor det vokser høymole, slyngsøtevier og hestehov.

Tilstand og artsmangfold

Kantsonene til elva er godt utviklet med en rekke ulike treslag. Det er gamle trær, gadd og læger i kantsona flere steder. På en gammel lindestokk som lå langs elva ble det funnet lindebeger som er rødlistet som hensynskrevende (DC). Kjemperøyksopp er funnet på Bærumssiden av elven ved Granfoss. Funnet er tillagt denne lokaliteten, men funnsted er ikke godt dokumentert.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at elva og dens kantsoner overlates til fri utvikling.

Total vurdering

Vassdrag med kantsoner som har viktige kvaliteter for fugl, sopp, moser, insekter og lav. Viktig del av større helhetlig lokalitet mellom fjorden og marka. Verdien vurderes å være regional (B verdi).

Bildet er tatt mot nord fra gangbrua nord for Fåbrofossen.

Lokalitet 2206, Jarfossen (Oslo)

Høyde	Ca. 25-55 m.o.h.
Naturtype (DN):	Boreonemoral blandingskog
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	høst 2003 og 2004 (Gaarder og Blindheim)
Areal:	ca. 28,3 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør skogområdene på østsiden av elva fra Jarbrua og ned til brua nord for Fåbrofossen. Grensene er lagt opp til hagene hele veien og ned til de fuktigere flompåvirkede partiene mot elva. Topografien varierer en del med innslag av forholdsvis slake lisider, en liten sidedal midtveis med bratte skrenter og bergnabber. I nord stuper skog og berg rett i elva i partier.

Vegetasjon

Vegetasjon og treslagssammensetning varierer noe. I sør er det ganske tett løvskog dominans av hassel. Det har vært mer barskog her tidligere og mye lauvet har kommet opp etter tidligere hogst. De midtre og nordre delene har større blanningsforhold av edelløvtrær som alm, lind, ask og gran, samt mye hassel spredt. På veldig skrinne partier er det nærmest rein furuskog. Dominerende vegetasjonstype er lågurt og til dels kalklågurt. Fuktighetsforholdene varierer fra svært tørt og skrint til områder med fuktighet og tykt jordsmonn. Plantesammensetningen varierer med disse gradientene.

Tilstand og artsmangfold

I sør er det hogd ut en del bartrær for en tid tilbake, men ellers inneholder lokaliteten en god del gammel skog av både løvtrær, gran og furu. Det finnes en del læger av både gran og løvtrær. Den ene sidedalen som går opp mot Vestveien er mye påvirket på vestsiden og bare deler av dalen er derfor tatt med innenfor grensene. Det er ikke kartlagt noen rødlistede arter i lokaliteten. Den krevende markboende soppen gyllen slørsopp ble funne under hassel i sør og i nord ble det registrert flere skogvokssopp arter som indikerer rikere forhold. Det er stort potensial for at lokaliteten huser sjeldnere arter av markboende og vedboende sopp og insekter.

Skjøtsel og hensyn

Det anbefales at lokaliteten overlates til fri utvikling. Trær som faller over stien kan gjennomskjæres. Det ble registrert en tre meter høy edelgran utenfor Vestveien 34F som bør fjernes før den frør seg.

Total vurdering

Rike blandingskoger med noe død ved og rik vegetasjon er viktige områder for mange arter og artsgrupper. Lokaliteten utgjør en viktig del av et større helhetlig område som strekker seg fra fjorden til marka. Viktige viltverdier er også knyttet til dette storområdet. Totalt sett vurderes lokaliteten som en regionalt viktig (B verdi) naturtypelokalitet.

Typisk miljø i lokaliteten med tilhørende typiske vokssoppflora.

Lokalitet 1225, Vestveien 12 (Oslo)

Høyde	Ca. 45-50 m.o.h.
Naturtype (DN):	Slåttemarkk
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	September 2003 (Gaarder og Blindheim)
Areal:	ca. 1 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten ligger på en liten kulle som stikker ut mot elva i enden av Vestveien der denne går over i turvei ned mot Lysakerelva. Deler av lokaliteten er brukt som barnehage/barnepark. Lokaliteten ble observert høsten 2003 av Terje Blindheim og Geir Gaarder.

Vegetasjon

Kalkeng på toppen av kulle krevende flora. Til tross for gjengroing finnes enda en del typiske naturengplanter igjen som knollmjørdurt, fagerknoppurt og åkermåne. Sjelden engtype i Oslo sin byggesone.

Tilstand og artsmangfold

Enga er i ferd med å vokse igjen fra kantene med løvskog og kratt.

Skjøtsel og hensyn

Det er et akutt behov for å åpne mer rundt enga ved å fjerne krattskog et lite stykke ned i skråninga. Særlig mot sør og vest. Det er viktig å slå enga en gang i året og fjerne plantematerialet etter slått.

Total vurdering

Kalkenger er sjeldne og ofte artsrike i denne regionen og vegetasjonstypen er rødlistet, lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi) til tross for lite areal.

Lokalitet 638 Fåbrofallet - utløp (Oslo og Bærum)

Høyde	Ca. 0-15 m.o.h.
Naturtype (DN):	Viktige bekkedrag (lokaliteter med viktige bestander av ferskvannsfisk)
Verdisetting:	Viktig (verdi B)
Besøkt dato:	Diverse besøk av ulike inventører, Hilde Friis 2004.
Areal:	ca. 49,2 daa

Beliggenhet, topografi og avgrensning

Lokaliteten utgjør den nederste delen av Lysakerelva fra Fåbrofallet og til utløp. Alle kantsoner med vegetasjon er tatt med i lokaliteten.

Vegetasjon

Noe tresatt vegetasjon stedvis, men stort sett fabrikker, hus og murer helt inn til elva.

Tilstand og artsmangfold

Elvestrekning på ca. en km med anadrome laksefisk. Både laks og sjørørret går opp i vassdraget. Områdene nedstrøms for Fåbrofallet ca. 100 m er betegnet som produktive og meget gode for anadrom laksefisk (tetthet på ca. 200 stk 100 m³). Her er elva roligflytende med sand, grus og mudderbunn (Enerud og Lund 1999). Den anadrome arten havniøye ble i 1990 registrert nedstrøms dammen ved Barnengen. Arten går opp i elva for å gyte og lever av odsler og som blodsuger på fisk (Bremnes og Saltveit 1993). I en ny rapport fra 2006 (Huseby et al. 2006) beskrives området som "en strekning med flere "rike" naturelementer som bergskrenter, kulper, rikskog, reirtrær for hulrugere og fossefall med sprutsone". Kantsonene er viktige for en del fuglearter. Det ble også observert bekkeniøye med gyteadferd i kulpen under fossen. I forbindelse med inventering av moser på det kalkrike skiferberget ved fossen ble striglekrypmose (*Amblystegium fluviatile*) som er rødlistet som hensynskrevende funnet. Den typiske fjellarten trinnbekkemose (*Hygrohypnum alpinum*) ble også funnet her.

Skjøtsel og hensyn

Det er positivt om de kantsone som finnes blir ivaretatt og at det der det er mulig etableres ny kantvegetasjon med passende treslag. Svartor er et gunstig treslag for livet i vannet. Det er viktig å drive forebyggende arbeid mot utslipp til elva som kan skade fisk og annet liv.

Total vurdering

Elvestrekningen utgjør den mest berørte delen av lysakerelva og de biologiske kvalitetene er i all hovedsak knyttet til fisk. Lakseførende elveparti som er ført opp i kategori 3 i lakseregisteret gir verdi som viktig (B verdi). Lokalitetens beliggenhet som en del av et større sammenhengende vegetasjonsbelte mellom fjorden og marka, samt viktige viltverdier i hele dette området gjør verdien større enn den verdien lokaliteten har isolert. Lokaliteten inneholder også elve- og havniøye som er 2 av 13 arter som er ført opp på DNSin liste over viktige fiskebestander og en hensynskrevende moseart er registrert på berg ved fossen.

Bildet viser Fåbrofallet i periode med god vannføring i 2004.

4. Diskusjon

4.1 Trusler/påvirkning

De biologiske verdiene som er knyttet til et rikt kalkpåvirket jordsmonn og rike bergvegger langs Lysakerelva (karplanter, markboende sopp og en del moser og lav) har trolig hatt ganske like forhold siste 100 år. Stormen i 1906 felte store mengder gran og la grunnen for den ensjiktete granskogen vi har i dag, som nå stedvis begynner å gå i oppløsning med mye død ved. Edelløvs skogen fikk nok også et oppsving etter denne hendelsen. Arter som er knyttet til død ved og gamle trær har trolig fått gunstigere betingelser nå enn i perioden da en rekke småsager trolig rensket godt opp i dalsidene og ga lite grunnlag for arter knyttet til gammelskogsstrukturer. Fra Grinidammen og nordover har jordbruket vært mer fremtredende tidligere og kantsonen med til dels grov skog har trolig vært nesten fraværende tidligere. Gjengroingen vurderes i dag å ha kommet så langt i dette området at naturverdiene knyttet til skog vurderes som viktigere enn kulturlandskapsverdier som kan gjenskapes ved en evt. restaurering tilbake til kulturlandskap. I enkelte områder nord for Hammarfossen bør det likevel vurderes å innføre beite. Dette gjelder særlig områder som hvor skogen allerede er fjernet for å skape utsikt fra golfbanen mot elva. Under er en del av de forhold som potensielt kan påvirke naturforhold og biologisk mangfold diskutert punktvis. Det er gitt forslag til kompenserende tiltak for hvert punkt.

- **Turveier (stier):** Store deler av arealet med naturlig vegetasjon i undersøkelsesområdet er ikke påvirket nevneverdig av turveienettet som går langs elva i begge kommuner. Som en konsekvens av topografien er turveier etablert helt nede ved elva og helt oppe ved bebyggelsen. På denne måten blir det mindre konflikter mellom natur (trær som faller) og friluftslivet. Turveiene i seg selv er trolig ikke en faktor som påvirker verken vilt eller andre arter nevneverdig. Ferdselen på turveien påvirker ganske sikkert viltet (fugl) i områdene nærmest disse og innskrenker habitat som fuglene anser som gode hekkeplasser. Her spiller igjen stienes plassering i øvre og nedre del av kløfta positivt inn og gir store områder med forholdsvis fredelige arealer mellom turveiene. Indirekte fører turveier til en økt grad av rydding av trær og dødt trevirke i tilgrensende naturområder. Etablert praksis i hele området frem til i dag har imidlertid vært gjennomskjæring av læger som faller over turveiene. Få trær blir fjernet helt fra området. Dette er et tiltak som sikrer kontinuiteten av tilgang på død ved, noe som er svært viktig for mange arter.

Bildet viser hvordan gangveien deler lokalitet 2211 i to deler.

Trær som innebærer liten sikkerhetsrisiko bør bevares på stedet. Hvis det vurderes som nødvendig å kappe ned et tre, bør det først avklares om det vokser rødlistede moser på treet (gjelder kun løvtrær). Dersom noen slike arter vokser på treet bør det settes i verk tiltak som kan bidra til at treet står så lenge som mulig, samtidig som sikkerhetsrisikoen begrenses (sikring med vire, kronereduksjon mm.). Ved felling av et eldre tre som innebærer sikkerhetsrisiko skal det døde trevirket plasseres lokalt i skogen, mest mulig helt for å brytes ned og nyttiggjøres av det biologiske mangfoldet. Trær som faller over turveier bør også flyttes inn i tilgrensende skog mest mulig hele. Dersom det vurderes som nødvendig å kappe en stamme som krysser stien, fordi den er så stor at den ikke er mulig å flytte hel, bør bare den delen av stammen som krysser stien kappes. Den avkappede stammedelen legges inn i inntilliggende skog. For å redusere risikoen og øke betydningen for biologisk mangfold bør stående trestammer om nødvendig kappes høyt oppe (2-4 meter). På den måten skapes en kunstig høystubbe som kan være et viktig levested for en rekke arter av insekter og sopp. Slike høystubber kan stå lenger og nyttiggjøres av til dels andre arter enn hele stående døde trær.

Det er viktig at det ikke planlegges nye turveier inn i områder som vil redusere arealet med skog som har få eller ingen kunstige inngrep i dag. Det er viktig at områder hvor skogen i dag kan utvikle seg fritt kan fortsette denne utviklingen også i fremtiden. Løvtrær som vokser i en avstand kortere enn 20 meter fra bekken skal ikke kuttes med mindre det er helt nødvendig, da disse trærne er potensielt levested to direkte truede og en sårbar moseart.

- **Vedhogst og rydding:** Rydding av skog i forbindelse med utsikt eller vedhogst har nylig forekommet flere steder langs elva, sist i oktober 2006. På Bærumsiden er det et par steder hogd skog mange titals meter nedover skråningen mot elva. Slike hendelser er med på å bryte opp sammenhengen i skognaturen og skaper uønskede kanteffekter i en naturtype hvor mange fuktighetskrevende arter har tilhold. Dannelse av grove trær og død ved blir satt langt tilbake i slike områder. Fjerning av død ved (til brensel) og gamle løvtrær er en alvorlig trussel mot arter som er avhengig av disse kvalitetene, og bør derfor ikke forekomme. Det bør utarbeides informasjonsmateriell som viser naboene hvor viktig Lysakerelva er for biologisk mangfold.

Bildet viser hvordan det er hogd nedenfor hus for å bedre utsikten.

- **Høyspentlinjer:** Høyspentledninger krysser elva nord for Bærumsveien både på Oslo- og Bærumssiden. Sør for Bærumsveien går det en høyspent på Bærumssiden helt ned til en trafostasjon rett nord for Fåbrofossen. På det meste av strekkene fører dette til en jevnlig hogst av skog under strekkene. Her er det tett krattskog som er lite funksjonell for arter som er knyttet til eldre skog. I områder hvor ledningene går så høyt over bakken at skogen aldri eller meget sjeldent vil komme i nærheten av ledningene, bør skogrydding unngås.

Dersom det er enkelttrær av f. eks. gran som når høyere enn ønskelig, kan disse kuttes selektivt når de begynner å utgjøre en trussel.

- **Vannrørledninger/pumpestasjoner:** Det er kun observert en pumpestasjon på Bærumsiden. Fra en kulp nedenfor Holtet sag går det en vannledning opp til en pumpestasjon eller koblingspunkt. Trolig har ikke denne noen funksjon i dag og det beste for miljøet er å bare la den bli liggende for å hindre større inngrep.

Det bør utarbeides en oversikt over hvor det går vannrørledninger i dalen og hvilken trussel disse utgjør. Det bør lages retningslinjer for om og hvordan eventuelle nye påkoblinger til dette nettet skal skje.

- **Skjøtsel:** Opphør av skjøtsel er en reell trussel for mangfoldet knyttet til minst en lokalitet. Dette gjelder kalkenga helt sør i området (lok. 1225). Mange arter er avhengig av kontinuerlig skjøtsel for ikke å forsvinne pga. gjengroing.
- Lokalitet 1225 bør skjøttes ved rydding av tre- og buskvegetasjon og årlig slått i månedskiftet juli/august. Kvist, gras og annet plantemateriale må fjernes som en del av tiltakene. Når det gjelder lokalitet 2203 er anbefalt forvaltning beite. Dette er imidlertid ikke et område hvor det er dokumentert spesielle naturbeitekvaliteter, men det vil være mulig å få frem slike med oppstart av beite.
- **Fremmede arter:** Fremmede arter er en økende trussel mot biologisk mangfold i Oslo og Bærum. Det er i dag kjent tre mindre forekomster av kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*) langs vassdraget. En rett nedenfor Grini mølle på Bærumsiden og en på hver side av elven nedenfor Jarfossen. Denne arten har rask spredningsevne, spesielt hvis frøene kommer i kontakt med vann, og etablerer gjerne tette bestander som konkurrerer ut annen vegetasjon. Lokaliteten ved Grini mølle er trolig bekjempet en eller flere ganger siste år, mens det er usikkert med de to nederste populasjonene. Alle lokaliteter bør oppsøkes hvert år frem til 2015 for å bekjempe og for sjekking av status. Kanadagullris (*Solidago canadensis*) finnes i liten grad innenfor avgrensede naturtypelokaliteter, men finnes i overgangen mellom bebyggelsen og de beskrevne områdene. Arten trives best på mer lysåpne områder og ikke på for tørr mark. Potensialet for en omfattende etablering av denne arten er derfor trolig ikke så stor, og den vil nok i liten grad danne store tette populasjoner som den gjør på gamle jorder og ruderatmarker. Arten bør bekjempes på de områdene som ligger nærmest dalen og særlig i de områdene hvor den på sikt kan utgjøre den største trusselen mot det stedege biologiske mangfoldet. Den ettårige arten mongolspringfrø (*Impatiens parviflora*) finnes spredt i hele området og særlig i fuktigere sig på Bærumsiden mellom Grini mølle og Jarfossen. Arten finnes til tider i ganske tette bestand, men er trolig ikke i stand til å utkonkurrere annen vegetasjon. Det er trolig svært vanskelig eller umulig å klare å bekjempe denne arten fullstendig. Arten bør holdes under oppsikt og det bør vurderes om det skal innføres tiltak i enkeltområder dersom den blir for dominerende.

Flere av artene nevnt i Tore Berg sin karplanterreise gjennom dalen (Berg 2005) er oppført i Artsdatabanken sin liste over fremmede arter. Det er imidlertid ingen av disse artene som forekommer i store mengder og fortrenger i liten grad annen vegetasjon. Noen av artene som legehøllurt og hasselhøllurt er sjeldne planter i nasjonal målestokk.

Totalt sett er det undersøkte området i liten grad forstyrret av fremmede arter. Den

naturlige vegetasjonen er dominerende og de forholdsvis få artene som har etablert seg gjør ikke så mye av seg i dag. De store mengdene med hageavfall som dumpes i kantene av området utgjør imidlertid en stor risiko for spredning av introduserte problemarter.

Denne aktiviteten er stedvis så omfattende at ganske store arealer blir omformet til kompostområder. I tillegg til å være en konstant trussel for spredning av uønskede arter blir det ved dumping tilført mye næringsstoffer som renner nedover mot elva, og arealene som opptas er ubeboelige for alt annet enn nedbrytere av hageavfall. Hageeiere bør ansvarliggjøres i forhold til dette store problemet, og dumping av masser som kan inneholde frø av problemarter bør forhindres. Blottlagt jord, som følge av gravearbeider, bør tilsåes umiddelbart. Til venstre vises en plakat fotografert ved elva. Spørsmålet her er ikke om man kan dumpe hageavfall, men om hvor man skal dumpe det!

Det er mange vinklinger på hvordan hageavfall skal behandles og plasseres. Oppslag fotografert langs elva.

Hageavfall som bli dumpet i skråninger ned mot elva er det svært mange av i området

- På grunn av Lysakervassdragets nærhet til Ring 3 og Oslo sentrum er **luftforurensning** et stort problem for mange arter. Særlig er det kjent at arter i lungeneversamfunnet (*lobarion*) er følsomme for SO₂. Fra naturens side burde det ligge til rette for et rikt lavsamfunn i kløfta med mye edelløvtrær og rike berg i kombinasjon med høy og stabil luftfuktighet. Det undersøkte området viser seg imidlertid å være ganske fattig på lavarter. Det viktigste tiltaket en kan gjøre for at området skal bli mer beboelig for lav er å la edelløvtrær få utvikle seg og bli gamle, og med det legge forholdene til rette for at de følsomme artene kan reetablere seg hvis luftkvaliteten blir akseptabel. Et arbeid for å bedre luftkvaliteten i Oslo og Bærum er selvsagt, også i denne sammenheng, en meget viktig oppgave.
- En del almetrær er allerede døde som resultat av **almesyke**. Alm danner sjelden reine og større bestand alene i Lysakervassdraget, så angrepene fører ikke til større åpninger i skogen. Trusselen mot biologisk mangfold vurderes derfor ikke som veldig stort som følge av disse angrepene. Det er fra undersøkelsesområdet ikke kjent noen rødlistede arter knyttet spesifikt til alm. Nylig angrepne almetrær kan eventuelt fjernes før voksne individer av almesplintborer klekkes. Det er den store almesplintboreren som er den viktigste smittebæreren for almesjuken. Det har imidlertid ingen hensikt å fjerne almetrær som er tørre etter å ha vært døde en god stund. Slike døde trær er derimot viktig som levested for en rekke insektarter som siden tjener som næring for spetter og andre fugler. Den døde veden vil videre være levested og næring for vedboende sopp. Levende almetrær som ikke er angrepet av almesplintboreren må under ingen omstendigheter fjernes for å forebygge angrep av almesjuka. Området er stedvis meget vanskelig tilgjengelig. Fjerning av alm på et tidlig stadium av sykdommen vil være umulig i praksis. Det spørres derfor om det i dette området er best at naturen få gå sin gang uten større menneskelig inngrep. Fjerning av enkelttrær vil uansett ikke forbedre situasjonen nevneverdig. Etersom svært unge almetrær er mindre utsatt for angrep av almesjuka, vil de drepte trærne gi mer lys i skogbunnen, og etter hvert gode utviklingsmuligheter til nye generasjoner til alm og andre treslag.

4.2 Lysakervassdragets betydning for et truet artsmangfold

Lysakervassdraget er og har vært levested for en rekke rødlistede og regionalt sjeldne arter. Funn av flere rødlistearter fra mange organismegrupper, inkludert flere sårbare og direkte truede arter, i en rik bekkekløft helt nede ved fjorden, gjør dalen spesielt verdifull. Diversiteten av arter i flere organsimegrupper knyttet til ulike substrater, viser dalens potensial for sjeldne arter. I forbindelse med forholdsvis ekstensivt feltarbeid over flere år, er det blitt registrert en rekke nye rødlistearter av sopp og moser. Den sårbare mosen stammesigd ble gjenfunnet på en rekke trær mer enn 100 år etter siste funn. Dette tyder på at det har vært en stabil tilgang på egnet habitat over lang tid. Det store antallet arter som er funnet i det siste viser også at det er stort potensial for å finne flere rødlistearter i flere organsimegrupper. Særlig blant insektene, hvor det kun er foretatt mindre undersøkelser i ferskvann, finnes trolig et stort antall rødlistearter.

4.1.1 Karplanter

Vi kjenner ikke, som i Mærradalen, til det eksakte antallet karplanter som finnes langs Lysakerelva. Kløfta er imidlertid rik på ulike typer levesteder som forskjellige karplanter kan benytte. Det er kartlagt to rødlistede karplanter i området. Blærestarr (*Carex rhynchophysa*) som i Norge kun finnes i fjordnære områder i Asker, Bærum og Oslo, i tillegg til en lokalitet i

Gran i Oppland, også den på rik berggrunn. Sørkedalsvassdraget huser i dag kanskje så mye som 90 % av denne artens totale forekomster i landet, og er av største viktighet for å ivareta denne på lang sikt. Arten er registrert i vassdraget fra 1910 og helt frem til i dag og virker veldig stabil. Det er uklart om arten har vært i fremmarsj eller i tilbakegang i denne perioden. Den andre rødlistede arten er skogsøtegras (*Glyseria lithuanica*), som har sin hovedutbredelse rundt Indre Oslofjord og i og i tilknytning til de store dalene på Indre Østlandet. Arten er også funnet to ganger sør i Sør-Trøndelag og en gang i Luster i Sogn og Fjordane. Arten er knyttet til kløfter og flommark på rik grunn. Dette er steder som er naturlig noe forstyrret og arten ”vandrer” nok litt rundt ettersom hvor det er gunstige levesteder fra et år til et annet. Arten har vært registrert langs elva i 1949, 1955, 1970 og 2005. Dette vitner om at arten er godt etablert i området, men at det ikke nødvendigvis finnes noen faste og etablerte forekomster.

4.1.2 Moser

Det undersøkte området har en svært rik moseflora. Mosene er knyttet til rike bergvegger, trær, læger og direkte på jorda. Noen steder er det tørre forhold, mens det andre steder, og særlig under fossene, er fuktige forhold. En stor diversitet av ulike typer nisjer gir en rik flora også av moser. I regional målestokk er det kombinasjonen av rikt berg og gamle edelløvtrær sammen med et fuktig livsmiljø i tilknytning til elvekanten. Få andre steder i regionen har finnes denne kombinasjonen av fysiske og biotiske forhold. Det er registrert 8 rødlistede mosearter langs Lysakerelva. To av disse artene er oppført som direkte truet (E) på ”Den nasjonale rødlisten” (Direktoratet for Naturforvaltning 1999c). Det er pelsblæremose (*Frullania bolanderi*) og oreblæremose (*Frullania oakesiana*). Både pelsblæremose og oreblæremose vurderes som ekstremt sjeldne og truede arter (Pedersen 2004, Hallingbäck 1998). I Europa er begge artene kun kjent fra indre del av Oslofjord-regionen og noen få andre steder. I Norge er pelsblæremose kjent fra Oslo (2 lokaliteter), Bærum (2 lokaliteter) og Asker (3 lokaliteter). Oreblæremose er kjent fra Oslo (4 lokaliteter), Bærum (1 lokalitet), Asker (2 lokaliteter) og Lier (1 lokalitet). I Sverige og Finland er det kun kjent en håndfull lokaliteter for begge artene til sammen, og de er dessuten meget sjeldne i resten av verden (Pedersen 2004). Begge artene er de siste årene funnet på noen få trær langs Lysakerelva og det er potensial for at arten finnes flere steder enn det som i dag er kjent. Således er området et meget viktig levested for disse meget sjeldne artene. Det er av stor viktighet at miljøet opprettholdes for å sikre substrat og økologiske forhold som tilfredsstillende artenes krav. Den sårbare arten stammesigd (*Dicranum viride*) har ikke vært observert/samlet langs Lysakerelva siden begynnelsen av 1900 tallet. Den hadde den gang forekomster både på Oslo- og Bærumsiden ved Ullern mølle. I dag finnes arten hvertfall på ett lindetre som er så gammelt at arten kan ha levd der i over 100 år (angis som et skråttliggende, men levende lindetre). I tillegg ble arten funnet på en rekke andre lindetrær (10-20 trær) i umiddelbar nærhet til dette treet. Det er snakk om en ganske livskraftig populasjon, men det ser ut til at arten har vanskelig for å spre seg over større avstander. Artens utbredelse i Norge er sørøstlandet, samt fjordstrøk i Hardanger og Sogn. Arten er sjelden tallrik og har få lokaliteter på landsbasis. I Oslo og Akershus er arten kun funnet på berg på Håøya og i Mærradalen, og begge disse lokalitetene er usikre i dag. Funnene i Lysakerelva, samt et funn på lind langs Øverlandselva gjort i 2005 er de eneste sikre lokalitetene i dag. Grønnsko er frem til 2005 påvist på 13 lokaliteter i Oslo (Frisvoll og Blom 1997, Røsok et al. 2005), hvorav ti før 1900. I forbindelse med nye kartlegginger i Nordmarka, Oslo kommune i 2006 ble arten funnet på ytterligere ca. 20 lokaliteter. Arten er kjent fra snart 350 lokaliteter på landsbasis, de fleste på Østlandet, med tyngdepunkt i fylkene Akershus, Buskerud, Vestfold og Telemark, se oversiktskart fra moseherbariet [her](#). De fire artene striglekrypmose (*Amblystegium fluviatile*), grøftelommemose (*Fissidens exilis*), skvulpmose (*Myrina pulvinata*) og sveipfellmose (*Neckera pennata*) er ikke gjenfunnet i forbindelse med nye registreringer. Det er imidlertid

vanskelig å si om artene fortsatt er her eller ikke. Habitatet som artene er avhengig av er fortsatt til stede i området. Totalt sett må Lysakerelva sies å være av stor verdi både på regional og nasjonal skala for bevaring av en rik flora med sjeldne moser.

4.1.3 Lav

Lav er en organismegruppe som trolig er og har vært svært utsatt for sterk, luftbåren forurensning. Med rådende luftkvalitet kan ikke Lysakerelva sies å være et viktig leveområde for sjeldne lavararter. Potensialet på sikt vil imidlertid kunne være stort, forutsatt bedret luftkvalitet.

4.1.4 Sopp

Det er kartlagt totalt 13 rødlistede sopp langs Lysakerelva. Det er funnet både marklevende og vedlevende rødlistearter knyttet til skog. To av disse er vurdert som sårbare (V) og elleve som hensynskrevende (DC). Dette mangfoldet av sopp gjør dalen meget verdifull for denne organismegruppen. Det er videre svært sannsynlig at det fortsatt finnes mange uopdagede sopparter i dalen, inkludert rødlistede. De fleste av artene som er finnes her i dag er kartlagt i nyere tid. Rik markvegetasjon og stor treslagsblanding gjør potensialet for markboende sopp stort. Etter hvert som det skapes mer død ved med en aldrende skog, vil dette gi rom for en rekke spesialiserte arter knyttet til dette substratet.

4.3 Verdivurdering og avgrensning av hele området

De ulike naturtypenes verdi er vurdert på bakgrunn av kvalitetene isolert og ikke som en del av en større helhet. Blant annet er viltverdiene i liten grad trukket inn i denne verdivurderingen pga. skalaproblemer. Den samlede verdien av hele området (grønn strek på kartet) vurderes som svært viktig på bakgrunn av mengden rødlistearter som er funnet og kvalitetene på mange av de ulike naturtypene. Viltverdiene i dalen er også betydelige. For viltet er det spesielt viktig at hele dalen forvaltes som en stor sammenhengende enhet og ikke som flere små. Avgrensningen av hele området er marginalt videre enn summen av de enkelte naturtypegrensene. Verdien av området som helhet kan økes ved å at man jobber for å redusere truslene som er nevnt over.

Store deler av det undersøkelsesområdet har topografi og funksjon som bekkeløft. Bekkeløfter er en av de prioriterte naturtypene i henhold til håndboka for kartlegging av naturtyper (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a). Markerte bekkeløfter av en viss størrelse er sjeldne i de kystnære områdene på Østlandet. Mærradalsbekken og Ljanselva er de eneste elvene i Oslo som renner gjennom kløfter med lignende kvaliteter som det Lysakerelva har. Selv om Ljanselva ikke har den samme kalkrike berggrunnen er mange av de andre kvalitetene de samme (Bendixsen og Bakkestuen 2002). Av disse er det bare Mærradalen som har påvist et like høyt antall av sjeldne og trua arter (Blindheim og Røsok 2005).

Bildet viser kløftelandskap ved gamle holtet sag.

Bekkekløftene, med ulike typer substrat og et stabilt fuktig klima, gir opphav til et særegent mangfold av arter. Langs Lysakerelva kan det store mangfoldet av vedlevende sopp, samt relativt mange rødlistede moser knyttet til død ved og levende trær, være betinget av denne kvaliteten. I tillegg har bekkekløfter ofte bergvegger som vender i flere himmelretninger, og dermed gir gode forhold for mange arter fra mange organismegrupper, med svært ulike krav til lys og skygge, fuktighet og tørke. Sett i lys av delområdenes kvaliteter (presentert over) og det samlede biologiske mangfold registrert i området, vurderes Lysakerelva som en svært viktig bekkekløft. I rapporten "unike skoger – forslag til vern" utgitt av naturvernforbundet (Holtan 2006) er en rekke områder fra hele Norge vurdert. Lysakerelva vurderes her som et nasjonalt verdifullt område for bevaring av biologisk mangfold.

Konklusjon:

Lysakervassdraget fra Bogstadvann til fjorden vurderes totalt sett som et nasjonalt viktig område for bevaring av biologisk mangfold.

5. Litteratur

- Aune, B. 1993. Temperaturnormaler normalperiode 1961-1990. Norske meteorol. Inst. Rapp Klima 1993: 2.
- Bendiksen, E. og Bakkestuen, V. 2002. Naturtyper langs Ljanselva. Oslo kommune, friluftsetaten 2002 (1).
- Berg, T. 2005. En botanisk vandring langs lysakerelva.
- Blindheim, T. og Røsok, Ø. 2005. Naturverdier i Mærradalen, Oslo kommune. Siste Sjanse notat 2005-2.
- Bratli, H. 1998. Botanisk undersøkelse av Mærradalen i Oslo. Botanisk hage og museum, Universitetet i Oslo Rapport nr. 4., Universitetet i Oslo.
- Bremnes, T. og Saltveit, S. J. 1993. Faunaen i elver og bekker innen Oslo kommune. XIII. Bunn dyr og fisk i Lysakerelva. Rapp. Lab. Ferskv. Økol. Innlandsfiske 143.
- Bronger, C. og Rustan, Ø. H. 1983. Edellauvskoger i Oslo. Botanisk undersøkelse av verneverdier. Oslo Helsesråd, kontoret for natur- og miljøvernsaker.
- Dale, S. 2005. NOF sin database over fugleobservasjoner i Oslo og Akershus. Norsk Ornitologisk forening, Oslo og Akershus (NOF).
- Dale, S., Andersen, G. S., Eie, K., et al. 2001. Guide til fuglelivet i Oslo og Akershus. Norsk Ornitologisk Forening, avdeling Oslo og Akershus, Oslo.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. Direktoratet for naturforvaltning, Trondheim.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b. Kommunenes kartlegging av biologisk mangfold. Forekomster av lokal verdi - hvordan registrere? Page 3.
- Enerud, J. og Lund, K. 1999. Registrering av sjøørretvassdrag i Oslo og Akershus 1996-97. 1999-1, Fylkesmannen i Oslo og Akershus, miljøvern avdelingen, Oslo.
- Fremstad, E. og Moen, A. 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. Rapport botanisk serie 2001-4, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Vitenskapsmuseet.
- Frisvoll, A. A. og Blom, H. H. 1997. Trua moser i Noreg med Svalbard. Førbelegg faktaark. Botanisk Notat 1997-3, Norges teknisk - naturvitenskapelige universitet.
- Holtan, D. 2006. Unike skoger - Forslag til vern. Rapport, Norges Naturvernforbund, Skogutvalget 5/2006.
- Huseby, K., Pedersen, A. og Gregersen, H. 2006. Fåbro Energipark i Lysakerelva. Miljørapport. SWECO Grøner, Oslo.
- Høiland, K. og Wergeland Krog, O. M. 1999. Hemmelighetskremmeri eller ansvarliggjøring? Blyttia **57**:10-13.
- Kummen, T. og Larsson, J. Y. 1991. Vegetasjonskart for Oslo/Nittedal, kartblad CP 047 SLATTUM. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging.
- Leif Åge, S. 1994. Utbredelse og akvatisk habitat hos amfibier i Oslo by. Hovedoppgave i ferskvannøkologi, Universitet i Trondheim, Zoologisk institutt.
- Løvdal, I., Hegglund, A., Gaarder, G., et al. 2002. Siste Sjanse metoden. En systematisk gjennomgang av prinsipper og faglig begrunnelse. Siste Sjanse-rapport 2002 - 11.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Røsok, Ø., Gaarder, G., Hegglund, A., et al. 2005. Ny kunnskap om grønnsko Buxbaumia viridis gjennom storskala registreringer. Blyttia **63**:38-46.
- Sandås, K. 1996. Amfibier i Oslos byggesonen. Status, utbredelse, og forvaltning. Oslo Kommune, Miljø- og næringsmiddeletaten.
- Ullern historielag. 2006. Ullern historielag sine hjemmesider.

Vedlegg 1 – Moser

Substratforklaring: B = bergvegg, E = trær og V = liggende død ved. Listen er laget av Kristian Hassel og er laget på bakgrunn av befaring langs lysakerelva i 2000.

Norsk navn	Latinsk navn	Lysakerelva (Bærumsveien- Lysejordene)	Substrat
Torvflak/Skogflak	<i>Calypogeia neesiana/integristipula</i>	x	V
Stubbeblonde	<i>Chiloscyphus profundus</i>	x	V
Pelsblæremose	<i>Frullania bolanderi</i>	x	E
Glansperlemose	<i>Lejeunea cavifolia</i>	x	EB
Tusenbeinkrek	<i>Lepidoza reptans</i>	x	VB
Gulband	<i>Metzgeria furcata</i>	x	VBE
Prakthinnemose	<i>Plagiochila asplenoides</i>	x	
Berghinnemose	<i>Plagiochila porelloides</i>	x	BE
Almetepmose	<i>Porella platyphylla</i>	x	BE
Barkfrynse	<i>Ptilidium pulcherrimum</i>	x	VE
Krinsflatmose	<i>Radula complanata</i>	x	EB
Piskraggmose	<i>Anomodon attenuatus</i>	x	BE
Tepperaggmose	<i>Anomodon longifolius</i>	x	BE
Kalkraggmose	<i>Anomodon viticulosus</i>	x	BE
Stortaggmose	<i>Atrichum undulatum</i>	x	
Eplekulemose	<i>Bartramia pomiformis</i>	x	B
Sprikelundmose	<i>Brachythecium reflexum</i>	x	E
Sumplundmose	<i>Brachythecium rivulare</i>	x	
Vrangmose spp.	<i>Bryum</i> spp.	x	BEV
Grønnsko	<i>Buxbaumia viridis</i>	x	V
Kammose	<i>Ctenidium molluscum</i>	x	B
Blanksigd	<i>Dicranum majus</i>	x	V
Storklokkemose	<i>Encalypta streptocarpa</i>	x	B
Hasselmoldmose	<i>Eurhynchium aangustirete</i>	x	
Kjølelvose	<i>Fontinalis antipyretica</i>	x	
Glansmose	<i>Homalia trichomanoides</i>	x	BE
Matteflette	<i>Hypnum cupressiforme</i>	x	BEV
Ekornmose	<i>Leucodon sciuroides</i>	x	BE
Krusfellmose	<i>Necera crispa</i>	x	BE
Flatfellmose	<i>Neckera complanata</i>	x	BE
Bustehette sp.	<i>Orthotrichum</i> sp.	x	EB
Bleikkrylmose	<i>Plagiobryum zierii</i>	x	B
Broddfagermose	<i>Plagiomnium cuspidatum</i>	x	EV
Fagermose spp.	<i>Plagiomnium</i> spp.	x	
Nåleputemose	<i>Plagiopus oederiana</i>	x	B
Opalnikke	<i>Pohlia cruda</i>	x	B
Vegnikke	<i>Pohlia nutans</i>	x	BEV
Broddtråklelose	<i>Pseudoleskeella nervosa</i>	x	E
Ospemose	<i>Pylaisia polyantha</i>	x	E
Storrundmose	<i>Rhizomnium magnifolium</i>	x	
Bekkerundmose	<i>Rhizomnium punctatum</i>	x	V
Blygmose sp.	<i>Seligeria</i> sp.	x	B
Firtannmose	<i>Tetraphis pellucida</i>	x	V
Putevrimose	<i>Tortella tortuosa</i>	x	B
Putehårstjerne	<i>Tortula ruralis</i>	x	BE
Gullhette sp.	<i>Ulota</i> sp.	x	E

Siste Sjanse arbeider for bevaring av biologisk mangfold. Fra starten i 1992 har vi tilegnet oss kunnskap og erfaring som vi mener ansvarlige forvaltere har nytte av. Vi har utviklet en metode for å finne frem til områder som er spesielt viktige for å kunne bevare artsmangfoldet i skog (nøkkelbiotoper). Den 1. juli 2000 ble gruppa omorganisert til en selvstendig stiftelse.

Siste Sjanse arbeider både profesjonelt og ideelt. I tillegg til å tilby konsulenttjenester, arbeider vi med opplysning, forbedringer av registreringsmetodikk og vi arrangerer fagseminarer og turer. En av grunnpilarene i stiftelsen er fagrådet som består av fagpersoner innen ulike felt av biologien. Fagrådet er en kunnskapsplattform for de ansatte i stiftelsen.

Siste Sjanse tilbyr naturkartlegging, både i skog og kulturlandskap. Vi har spisskompetanse innen botanikk, zoologi og økologi og tar på oss kartleggingsarbeid så vel som utredningsrettede prosjekter. Fylkesmenn, kommuner og skognæringen er våre viktigste oppdragsgivere.

Siste Sjanse utgir en rapportserie og en notatserie:

- Siste Sjanse-rapport er sammenstillinger fra større prosjekter. De inneholder helhetlige vurderinger eller resultater fra detaljerte utredninger.
- Siste Sjanse-notat er enklere publikasjoner.

Siste Sjanse
Maridalsveien 120
0461 OSLO
Tlf: 22716095
Internettadresse: www.sistesjanse.no